תלמוד בבלי · ראשונים · רבינו חננאל · סדר מועד

רבינו חננאל על מסכת ביצה

רבנו חננאל [ר"ח]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רבינו חננאל על מסכת ביצה

רבנו חננאל [ר"ח]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רבינו-חננאל-על-מסכת-ביצה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 8
דף ד: 9
דף ה. 10
דף ה: 10
דף ו. 11
דף ו: 11
דף ז. 12
דף ז: 12
דף ח. 13
דף ח: 14
דף ט. 15
דף ט: 15
דף י. 16
דף י: 18
דף יא. 18
דף יא: 19
דף יב. 19
דף יב: 20
דף יג. 21
דף יג: 23
דף יד. 24
דף יד: 24
דף טו. 25
דף טו: 26
דף טז. 27
דף טז: 28
דף יז. 29
דף יז: 30
דף יח. 31
דף יח: 32
דף יט. 33
דף יט: 34
דף כ. 35
דף כ: 36
דף כא. 36
דף כא: 37
דף כב. 38
דף כב: 39
דף כג. 40
דף כג: 41
דף כד. 42
דף כד: 43
דף כה. 44
דף כה: 45
דף כו. 46
דף כו: 47
דף כז. 48
דף כז: 49
דף כח. 50
דף כח: 51
דף כט. 52
דף כט: 53
דף ל. 53
דף ל: 54
דף לא. 55
דף לא: 56
דף לב. 57
דף לב: 58

דף לג. 58
דף לג: 59
דף לד. 60
דף לד: 61
דף לה. 61
דף לה: 62
דף לו. 63
דף לו: 64
דף לז. 65
דף לז: 66
דף לח. 67
דף לח: 68
דף לט. 69
דף לט: 70
דף מ. 71
דף מ: 72

דף ב.

אתחיל מסכת ביצה. בעזרת גדול העצה.
ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל:
אוכלא דאפרת. פי' כגון אוכל שנפרד אבר מאבר. מוקצה כל דבר שאינו מוכן נקרא מוקצה. נולד פי' כל דבר שלא היה מאתמול ונעשה היום נקרא נולד.
אוקמה רב נחמן למתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים. וב"ש כר' שמעון דלית ליה מוקצה. וב"ה כר' יהודה דאית ליה מוקצה.
ואקשינן ומי אמר רב נחמן ב"ש כר' שמעון וב"ה כר' יהודה והא אפכא שמעינן ליה דתנן בפרק נוטל אדם את בנו. ב"ה אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין ובש"א מסלק את הטבלא כו' ופרקינן בתר סתמא אזלינן.

דף ב:

בשבת דסתם לן תנא כר' שמעון דלית ליה מוקצה וקי"ל כוותיה דהלכתא כסתמא אוקימנא לב"ה כוותיה משום דקיי"ל הלכתא כסתם כי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא ואקשינן נמי אהא מ"ט דרבי שסתם המשנה דסתם לן ביו"ט חילוף מה שסתם לנו בשבת ופרקינן יו"ט קיל להו לבני אדם דהא אופין ומבשלין בו ועושין בו כל צרכי אוכל נפש ואי שרית להו מוקצה אתו לזלזולי בי' לפיכך החמיר וסתם לן לחומרא אבל שבת דחמיר להו אע"ג דשרית להו מוקצה כגון חתיכת דלועין לפני בהמה וכגון נבלה לפני הכלבים וכיוצא בהן לא אתו לזלזולי בה ומשום הכי לא אחמר בה אלא שנאה בהלכה המסורה בידם. ואקשינן על רב נחמן במאי אוקימתא למתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה אדמפלגי בביצה נפלגי בתרנגולת גופה [דהיא] (דאי) עצמה מוקצה היא שלא היתה מוכנת מאתמול לאכילה אלא לגדל ביצים.
אלא אמר רבה לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה והכא ביו"ט שחל אחר השבת עסקינן ומשום הכנה וקסבר כל ביצה דמתילדה האידנא מאתמול גמרה לה ורבה לטעמיה [דאמר רבה] אמר קרא והכינו את אשר יביאו חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין שבת מכינה ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת:
אי הכי יו"ט לחודיה תשתרי גזירה כו'. ופשוטה היא.

דף ג.

רב יוסף אמר גזירה ביצה שנולדה ביו"ט משום פירות שנשרו מן האילן מותרין א"ל אביי ופירות שנשרו מן האילן משום מאי אסורין גזירה שמא יעלה ויתלוש מן הפירות היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור ביצה שנולדה ביום טוב משום פירות שנשרו שהן גופן אין בהן איסור אלא משום גזרה אסרום נגזור גזרה לגזרה כו'.

ר' יצחק אמר גזירה ביצה שנולדה ביו"ט משום משקין שזבו כגון ענבים שזב מהן יין ביו"ט. הרואה שהתרנו לו ביצה יבא להתיר משקין שזבו ואמרינן משקין שזבו עצמן אין אסורין אלא גזרה גזרנו עליהן שלא יבא לסוחטן כו' כולהו (כרבה) [רבה] ורב יוסף ורבי יצחק לא אמרי כרב נחמן דאמר משום מוקצה דעלתה בקושיא דאמרי ליה ונפלגו בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא וביצתה בש"א תאכל כו'. ולא מצא פירוק לדבריו.

ומש"ה לא אמרינן כוותיה. כרבה נמי לא אמרינן הכנה לית להו אלא רב יוסף כו'.

ואף ר' יוחנן סבר ביצה שנולדה ביו"ט גזרה משום משקין שזבו ביו"ט. מדחזינן ליה דרמי דרבי יהודה אדרבי יהודה (הכי תנן) [דתנן] אין סוחטין פירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין.

רבי יהודה אומר המשקין הללו שיצאו מן הפירות מעצמן אם לאוכלין עומדים הפירות הללו היוצא מותר מ"ט זה המשקה שיצא חשוב הוא כמו שנפרד מקצת מן האוכל הזה והכל בין הנפרד בין הנשאר כמו אוכל הוא ומותר. ואמר איני והאמר ר' יהודה בפ' בכל מערבין מתנה אדם על הכלכלה של פירות ביו"ט ראשון ואוכלה ביו"ט שני וכן ביצה שנולדה ביו"ט ראשון תאכל בשני ולא הודו לו חכמים בשני אין בראשון לא מכלל שהמשקין שזבו כביצה שנולדה הן וא"ר יוחנן מוחלפת השיטה כלומר כך היא הצעה של משנה אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים כו' מדקא רמי מביצה לפירות שמע מינה חדא טעמא היא ומפורש בעירובין כיצד מתנה היו לפניו ב' כלכלות של טבל אומר אם היום חול תהא זו תרומה על זו ואם היום קודש אין בדברי כלום ולמחר אומר אם היום חול תהא כלכלה שאמרתי אתמול תרומה על זו ואם היום קודש תקנתיה מאתמול ואוכלה ביו"ט שני מכל מקום.

דף ג:

רבינא אמר לעולם לא תיפוך ור' יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אפילו ביו"ט ראשון שריא ואוכלא דאפרת הוא כו'.

רבינא בריה דרב עולא אמר (לעולם) [הכא] בעומדת לגדל ביצים ור' יהודה לטעמיה דאית ליה מוקצה ולא דמיא ביצה לפירות.
מיתיבי אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה כלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי שלא תשבר וספיקא אסורה.
ואם נתערבה באלף כולם אסורות.
בשלמא לרבה דאמר משום הכנה כיון דהכנה מדאורייתא היא הוי ספיקא דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא.
אלא לרב יוסף ולר' יצחק דאמרי גזרה משום פירות הנושרים ומשום משקין שזבו כל ספיקא דרבנן לקולא הוא. אמאי ביצה זו אסורה. ופריק רב אידי סיפא דקתני וספיק' אסורה אינה ביצה שנולדה ספק ביו"ט ספק בחול אלא כגון שהיתה שם תרנגולת טרפה ואחרת שלמה ונמצאת בקן ביצה זו ואין יודעין אם הטרפה ילדה או השלמה ילדה אותה שהיא אסורה.
ואקשינן בשלמא ספק יו"ט ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין כלומר ביצה זו ביו"ט אסורה אבל למחר מותרת וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל. לפיכך תני ואם נתערבה באלף כולן אסורות.
אלא ספק טרפה דבר שאין לו מתירין לעולם הוא ונבטיל ברובא.
וכי תימא ביצה חשובה וכל דבר שהוא חשוב לא בטיל אפי' באלף הניחא לריש לקיש דאמר כל שדרכו לימנות שנינו. כלומר זה שכתוב במשנה את שדרכו לימנות שנינו מקדש היה ר"ל שונה כל שדרכו לימנות מקדש. וכיון ששונה במשנתנו כל שדרכו שמעינן מינה ואפי' ביצה בכללם שדרכה לימנות אחת אחת אלא לר' יוחנן דאמר את שדרכו שנינו שאין בטלין אפי' באלף [והיינו] אלו השנויין במשנתנו בלבד. והן עשרה דברים. דאשכחן בירושלמי במסכת ערלה דר' יוחנן וריש לקיש חד אמר דברי ר"מ עשרה דברים מקדשין וחד אמר דברי ר"מ כל הדברים מקדשין. ש"מ דאליביה דר' מאיר חולקין ר' יוחנן ור"ל. ואלו הן עשרה השנויין במשנה. ראשון בגד שצבעו בקליפי ערלה ונתערב באחרים כולן ידלקו דברי ר' מאיר.
וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. שני האורג מלא הסיט הצבוע בקליפי ערלה וארגו בבגד ונתערב באחרים ואין ידוע איזו היא ר' מאיר אומר הבגד כולו ידלק. וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. שלישי חבילי תלתן של כלאי הכרם שנתערבו באחרים כולם ידלקו דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים. באלו הג' חלקו. והודו לו על השאר. ועל זה שנינו שהיה ר' מאיר אומר את שדרכו לימנות מקדש.

וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ואלו הן אגוזי פרך ורמוני באדן. חביות סתומות. חליפות תרדין. קולסי כרוב. ודלעת יוונית. ר"ע מוסיף אף ככרות של בעל הבית. פירוש מפני שהן גדולין. ואינן (במנין) [נמכרין] אלא אחד אחד.
הראוי לערלה ערלה. פי' כל מי שהוא מין אילן. כגון אגוזי פרך ורמוני באדן וחביות של יין או של שמן איסורן משום ערלה שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו. אבל חליפות תרדין וקולסי כרוב ודלעת יוונית שהן ירקות אין איסורן אלא משום כלאים. אבל איסור ערלה אין בהן. וזה ששנינו כי אין בטלין לעולם בזמן שהן שלמים. אבל אם נתפצעו האגוזים או נתפרדו הרמונים וכן כל כיוצא בהן לא הוו ממי שדרכו לימנות אלא עולין באחד ומאתים וראינו רבותינו שחשבו תשלום העשרה שהזכירו בתלמוד א"י כל הזבחים שנתערבו בחטאות מתות כו' והא דביצה וחתיכה של נבלה שנתבשלה עם החתיכות כו'. ומפרש בגמרא [יבמות פ"ב זבחים ע"ב] דבכל שדרכו לימנות ובאת שדרכו לימנות פליגי. (אלא) [ולא] סמכנו על זה דחזינא בה פרכא ולא השבנו על זה הפירוש שאין משיבין את הארי שלא בפניו. וחזרנו בעיניננו לפרש שמועה זו. הניחא לר"ל דאמר כל שדרכו לימנות מקדש שנינו אליבא דר' מאיר איכא לרבויי אפי' ביצה דהא קתני ביה כל.
אלא לר' יוחנן דאמר את שדרכו אפילו לר' מאיר [והיינו] אלו העשרה שפירשנו מאין לנו לרבות ביצה ועמדה הקושיא אליבא דר' יוחנן ופריק רב פפא הכי זה התנא ששנה אחת ביצה שנולדה בשבת כו'.
תנא דלטרא קציעות הוא. דסבר כל דבר שאין לו מתירין כגון תרומה וכיוצא בה שלא יתכן להיות מותרת לזר לעולם אפילו בדרבנן לא בטיל דתניא ליטרא קציעות שדרסה על פי עיגול ואינו יודע כו':

דף ד.

עד ר' יהושע אמר אפילו יש שם ג' מאות לא יעלו ש"מ כיון דלא בטיל ברוב רבנן הוא דאחמרו עלה.
ועלה אמר ר' יהושע אפי' יש שם ג' מאות פומין לא יעלו. דסבר ר' יהושע אפילו מדרבנן לא בטיל וכן ביצת טרפה. דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה עיגול דרסה. אוקמה רב פפא בספק ספיקא. ולפיכך קתני דברי הכל יעלו:
ירושלמי א"ר בון וצריך להיות בכל עיגול ב' לטרין ועוד קציעות כדי לבטל בכל מקום שהיא אותה ליטרא של תרומה בליטרא ועוד של חולין. ועוד אמרו בתלמוד א"י במס'

תרומות הא דתני ר' מאיר משום ר' יהושע אפילו היו שם ג' מאות פומין לא תעלה הדא אמרה פומין עשאום כדרך שדרכו להימנות הדא מסייעא לר' יוחנן [דו] אמר תניין אינון הדא מסייעא למ"ד דברי ר' מאיר כל הדברים מקדשין מסייע למ"ד דלעת אפילו אחת ממאה אוסר.

ובא רב אשי ופירק פירוק אחר לעולם ספק יו"ט ספק חול היא מתני' דא ודקאמרת אמאי ספיק' אסורה הא קיי"ל כל ספיקא דרבנן לקולא משום דהוי דבר שמחר (ומחרתים) הוא עצמו מותר. וכל כי האי גוונא אפילו בדרבנן לא בטיל. והא דתניא ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו גוזמא. כלומר אינן דברים נכונים דקליפה לאו בת אכילה היא. ודברי הכל אפרוח בקליפתו קודם שיצא לאויר העולם אסור. יו"ט הסמוך בין מלפניה בין מלאחריה. קיי"ל כרב דאמר נולדה בשבת אסורה ביו"ט וכן נולדה ביו"ט אסורה בשבת. ואקשינן לימא קסבר רב קדושה אחת.

והאמר רב הלכה כד' זקנים הללו והן רשב"ג ור' ישמעאל ב"ר יוחנן בן ברוקה. ור' אלעזר בן שמוע. ור' יוסי ב"ר יהודה. אליבא דר' אליעזר דאמר ב' קדושות הן. ומפורש בפרק בכל מערבין. ופרקינן לעולם קסבר רב ב' קדושות הן והכא סבר לה כרבה דא' והיה ביום הששי והכינו חול מכין לשבת וליו"ט. ואין יו"ט מכין לשבת. ואין שבת מכין ליו"ט.

ור' יהודה משום ר' אליעזר מוקים להו לב"ה כרב דאוסר. ואע"ג דר' יוחנן הוא בר פלוגתיה דרב הא רב אדא בר אהבה ורב פפא עבדו כרב. אמר רבא הלכתא כוותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא. חדא הא דאמרן ואידך ב' י"ט של ר"ה רב אמר נולדה בראשון אסורה אפילו בשני. ואידך ב' י"ט של גליות רב אמר נולדה בראשון מותרת בשני. ורב אסי מספקא ליה והוה עביד לחומרא מבדיל מיומא טבא לחבריה שמא יו"ט שני חול הוא ומקדש שמא אתמול היה חול ועכשיו ביום שני יו"ט. אמר רבה כוותיה דרב אסי מסתברא כו'. ודחאה אביי ואמר כרב מסתברא דתנן בראשונה כו'. ואסיקנא והאידנא דידעינן בקביעא דירחא מ"ט עבדינן בגולה תרי יומי משום דשלחו מא"י הזהרו לעשות שני יו"ט כמנהג אבותיכם.

דף ד:

דחיישינן שמא יגזרו גזרה וישכחו חשבון הקביעות ויבואו לידי קלקול. א"ר יוחנן עצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיקן ביו"ט ואל תשיבני ביצה כלומר אל תקשה עלי. ומפני מה [אני] מתיר בביצה שנולדה בשבת כי מותר לאוכלה ביו"ט כו'. ופשוטה היא. והלכתא כוותיה בעצים ולא בביצה.

אמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עליהן עצים מוכנין ומסיקן דקיי"ל איסור עצים כי האי גוונא גזרה היא מדרבנן שמא יעלה ויתלוש ואע"ג דקיי"ל אין מבטלין איסור לכתחלה ביו"ט הני מילי בדאורייתא אבל האי דמדרבנן אסור אפילו לכתחלה שרי.
ואפילו לרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין כגון הני עצים דלמחר שרו לא בטיל הני מילי היכא דאיתא בעיניה. אבל הני עצים כבר נשרפו. ולפיכך בטלי ושרי למיפא בתנור.
והאי דאמרי רב ושמואל בב' יו"ט של ר"ה נולדה בזה אסורה בזה דתנן בראשונה היו מקבלין עדות כו'.

דף ה.

ש"מ מדקתני סיפא אם באו מן המנחה ולמעלה נוהגים אותו היום קדש ולמחר קדש דקדושה אחת היא. פי' שכיון שבבית הועד פעמים היו עושין ר"ה ב' ימים לפיכך החמירו בהן ועשאום קדושה אחת.
אמר רבה מתקנה שהתקין ריב"ז שיהו מקבלין עדות החדש כל היום ביצה מותרת דהא כב' קדושות הן.
ואסיקנא ל"ק הא לן והא להו. כלומר לבני א"י שהתקין להן ריב"ז להיות מקבלין עדות החדש כל היום כולו הרי הן ב' קדושו'.
הביצה אסורה מ"ט מפני שלא נמנו עליה ב"ד והתירוה להן דקיי"ל כל דבר שנמנו באיסור' צריך מנין אחר להתירו מדכתיב היו נכונים וגו' הלא ידענו שאחר ג' ימים מותר למה כתב לנו לך אמור להם שובו לכם לאהליכם אלא ללמד שכל דבר שנאסר ע"פ ב"ד אינו מותר עד שיותר בפני ב"ד. ואם תאמר לא בא מקרא זה שובו לכם לאהליכם אלא ללמד קביעות עונה. כלומר שחייב לתת לה עונתה הנה פסוק אחר כתיב השמרו לכם עלות בהר וגו' וכתיב בלוחות האחרונות ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא וגו' לאו מכלל שמותר היה לעלות בהר משעה שנסתלקה השכינה ממנו.
במשוך היובל המה יעלו בהר למה לי אלא להתיר עליית ההר ע"פ האוסרה וא"ת איסור ביצה מדרבנן היא ולא בעינן כולי האי. הרי כרם שאיסור פדיונו חוץ לירושלים תקנה דרבנן היא.

דף ה:

ואמרו לו תלמידיו לר' אליעזר כבר נמנו חבריך והתירו לפדותן בכל מקום.
טעמא דנמנו הא לא נמנו לעולם באיסורו עומד ואע"ג דהיא תקנה דרבנן כו'.

רב אדא ורב שלמן.
וכן אמר רבא אף מתקנת ריב"ז [ואילך ביצה אסור' מי לא מודי שאם לא באו עדים עד הערב שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש. הנה תמצא לריב"ז] נמי ב' י"ט כי האי גוונא כי הן קדושה אחת ש"מ שאפילו בני א"י צריכין להיות עושין ר"ה ב' ימים. אמר רבא הלכתא כרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא כבר פירשנוהו למעלה:

דף ו.

ולגבי מת אע"ג דמת ביו"ט שני דלא אישתהי כלל לא משהינן ליה דקיי"ל כרב אשי דהוא בתרא דאמר יו"ט שני לגבי מת כחול שווייה רבנן. ואפילו ביו"ט שני של ר"ה.
אמר רבינא והאידנא דאיכא חברי שאומרים לישראל כיון שאתם קוברים המת שלכם תקברו המת שלנו ביו"ט שלכם חיישינן ומשהינן למחר. והאי דאמר מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר שמעינן מינה מכלל דבימות עזרא עיברוהו מנהני מילי שנאמר ויגע החדש השביעי (וכל) [ובני] ישראל בעריהן.
ולגבי עירובי תבשילין מניח אדם מיו"ט הראשון שחל פסח או סוכות חמישי ששי בשבת מניח עירובו ביום חמישי. ואומר אם היום יו"ט מחר חול הוא ומותר לבשל לשבת בלא עירוב ואם יום ששי (כגון) הוא יו"ט היום הוא עיו"ט והריני מערב מעיו"ט והני מילי בב' יו"ט של גליות אבל בב' יו"ט של ר"ה לא.
אפרוח שנולד ביו"ט רב אסר כי מוקצה הוא אבל עגל שנולד ביו"ט מותר שהיה מוכן מאתמול על גב אמו שהפרה מוכנת היא. ובלבד בידוע שכלו לו חדשיו ואם אינו ידוע אסור עד שמונה ימים. ואפילו בחול. ומפורש בפרק ר' אליעזר במס' שבת.

דף ו:

תניא כשמואל ואיתימא ר' יוחנן עגל שנולד ביו"ט מותר מפני שמוכן על גב אמו. אפרוח שנולד ביו"ט מותר מפני שמתיר עצמו בשחיטה:
ת"ר אפרוח שנולד ביו"ט אסור. ר' אליעזר אומר [אפי'] בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו תניא אידך כל השרץ השורץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם. סוגיא דשמעתא עגל שכלו לו חדשיו מותר אבל אפרוח שנולד בו ביום אסור.
אמר רב הונא אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה ואסיקנא עם יציאתה נגמרת ומגדלת אפרוחים אבל במעי אמן לא למאי נפקא מינה למקח וממכר.

דף ז.

כי ההוא דאמר ביעי דפעיא למאן והבו ליה ביעי דשחוטה. ואמר ר' אמי מקח טעות הוא והדר. ואמרינן פשיטא מהו דתימא האי לאכילה בעי להו והאי דקאמר דפעיא משום דצריבן טפי למאי נפקא מינה למיתבא ליה דביני ביני קמ"ל. ההוא דאמר ביעי דדיכרא למאן יהבו ליה ביעי דספנא מארעא. וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר.

איכא דאמרי מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת כולה אין עם יציאת רובה לא ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מעיו"ט וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. תניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן ביו"ט.

גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות פי' כלומר בשר הן.

והתניא האוכל מנבלת עוף טהור מן השלל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הנה השלל של ביצים אע"פ שהוא מעורה בגידים טהור. כלומר אינו בשר.

ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעים או שהמחה את החלב וגמעו טמא. ופשוטה היא. אפושי פי' להרבות.

ת"ר כל שתשמישו ביום יולד ביום תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה. אדם וכל מילי.

למאי נ"מ לכדרב מארי דאמר בדק בקינה של תרנגולת מעיו"ט ולא מצא בה ביצים. ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות.

אימר יצתה רובה וחזרה הואי.

דף ז:

וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מעיו"ט ולא מצא בה ביצים ובשחר השכים ומצא בה ביצים אסורות ואוקימנא התם בדספנא בארעא.

אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר ואפילו בחצר אחרת ושמעה קליה ביממא לא ספנא מארעא. עבד רב מארי עובדא עד שיתין בתי ואי איכא נהרא לא עברא כו'.

א"ר יוסי בן שאול אמר רבי האי תומא שחיקא סכנתא לגילויא. בש"א שאור בכזית וחמץ ככותבת ובה"א זה וזה בכזית. תוספתא איזהו שאור המחמיץ אחרים ואיזהו חמץ שנתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור משיפסל מלאכול לכלב:

מתני' השוחט חיה או עוף ביו"ט כו'. ואקשינן וכי ב"ש ישחוט לכתחילה קאמרי דקתני

בה"א לא ישחוט ופרקינן הא דקתני לא ישחוט לא יכסה הוא. וכך היא הצעה של משנה אמרו ב"ש אם שחט דאיעבד יכסה לכתחלה ואמרי בית הלל לא יכסה. ודחינן להאי פירוקא מדקתני סיפא ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה. מכלל דרישא לכתחלה הוא. ופריק רבה פירוק אחר דהאי דקאמר השוחט כלומר הרוצה לשחוט שבא לימלך כיצד אומרים לו. בש"א אומרים לו שחוט מקודם ואח"כ חפור וכסה. ובה"א לא ישחוט כו'. ואסיקנא דכ"ע אית להו דר' זירא דאמר בשחיטת חולין השוחט צריך שיתן עפר למטה וישחוט עליו ואח"כ יכסהו בעפר מלמעלה ובהא פליגי רבה סבר אי איכא עפר מוכן מאתמול למטה ישחוט ואם לאו לא יחפור ויתן עפר למטה כדי שישחוט עליו. חיישינן דלמא ממליך ולא שחיט ואתי למיעבר. ורב יוסף אמר הא עדיפא דאי לא שרית ליה למיחפר זמנין דלית ליה עפר ואתי לאימנועי משמחת יו"ט וקיי"ל כב"ה דאמר לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן וכרבה. ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה. פי' דקר כמן יתד וכמן נגר. ואוקמה רב יהודה והוא שיש לו דקר נעוץ מאתמול. ואקשינן והא עביד כתישה כלומר כשסומך על הדקר מכתש את העפר כדכתיב אם תכתוש את האויל במכתש.

דף ח.

ואמר רב בעפר תיחוח כלומר עפר מת שאינו מכתש.
והא עביד גומא. כלומר משיתלוש הדקר נעשית גומא. ופרקינן מתני' כר' אבא דאמר בחגיגה פרק ראשון החופר גומא ואין צריך אלא לעפרה פטור עליה:
פיסקא ואפר הכירה מוכן הוא.
תניא כשאמרו אפר כירה מוכן לא אמרו אלא שהוסק מעיו"ט אבל אם הוסק ביו"ט אסור.
ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר.
הכניס עפר לגנתו ולחורבתו מותר לכסות בו אמר רב יהודה מכניס אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל צרכיו.
ואסיקנא והוא שייחד לו קרן זוית ואותבינן עליה מיהא כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחט אין מכסין את דמו.
ואם איתא ליכסייה כדרב יהודה כלומר בעפר שהכניס.
ודחינן ולטעמיך ליכסייה בדקר נעוץ או באפר הכירה אלא דלית ליה אחד מהן לא עפר ולא דקר נעוץ ולא אפר הכירה.

דף ח:

אי הכי אפילו צבי או עוף ודאי לא ישחוט שאין לו במה לכסות את הדם ודייקינן מסיפא מדקתני אם שחטו אין מכסין את דמו מכלל דאית ליה במה לכסות.
ופריק רבה אפר כירה מוכן הוא לכסות בו דם של ודאי ולא דם של כוי שהוא ספק חיה.
מ"ט דלמא אתי למעבד כתישה אי הכי ודאי נמי נגזור דלמא אתי למיעבד כתישה ודחינן ודאי אפילו אי עבד כתישה שרי. מ"ט אתי עשה דושמחת בחגך ודחי את לא תעשה כל מלאכה.
ואקשינן אימור דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה כגון מילה בצרעת או סדין בציצית דבעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה. לאו בצרעת מנין דכתיב השמר בנגע כו' וכל השמר לאו הוא ובקציצת הצרעת בערלה מתקיימת המילה וביום השמיני ימול בשר ערלתו שהוא עשה אבל הכא בעידנא דעקר ליה לאו דלא תעשה כל מלאכה וכתישה היא מלאכה בעצמה לא מקיים עשה דכיסוי.
ופרקינן הא ל"ק בהדי דכתיש מכסה כלומר שוחט וכותת והדם שותת סביבות הדקר ואקשינן עוד מכדי י"ט עשה ולא תעשה הוא כלומר עשה שבתון ולאו כל מלאכת עבודה לא תעשו ושמחת יו"ט עשה בלבד הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ופרקינן אלא אמר רבא לעולם כשיש לו אפר כירה וכיוצא בה מיהו הני מוכנין הן לודאי מ"ט דדעתו לודאי ולו הכינן ואין דעתו לספק לפיכך אין מכסין בו דם הכוי באפר הכירה ואזדא רבא לטעמא דכל מידי דדעתיה עליה ולו הכינו שרי.
דאמר רבא הכניס עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור. מ"ט דהא לנקות חצרו בעי כ"ש הכא דאינון תרתי ניקוי ומצות כסוי. אבל הכניסו לכסות בו דם צפור אסור לכסות בו צואה נהרבלאי אמרי כו' ופשוטה היא.
רמי בריה דרב יימר אמר כוי היינו טעמא דלא מכסין גזרו גזירה מפני הרואה שאם תתיר לו לכסות דם הכוי ביו"ט הרואה אומר ודאי חיה היא ויתיר חלבו.
וא"ת בחול נמי בחול ליכא למיחש בהאי מלתא דאמרי ספק הוא ומפני הספק אמרו רבנן טרח וכסה אבל ביו"ט מספק לא אמרו טרח וכסה שמצוה הבאה בעבירה היא הלכך לא גזרינן כסוי דם הכוי בחול.
תני ר' חייא לא כוי בלבד אמרו אלא שחט בהמה חיה ועוף ונתערב דמן אסור לכסותן ביו"ט ואם יכול לכסות כל הדם של אלו בדקירה אחת מותר ולא גזרינן דקר אחת אטו ב' דקירות.

אמר רבה שחט צפור מעיו"ט ופשע ולא כסהו אין מכסהו ביו"ט. שכל דבר שאפשר לו לעשותו מערב יום טוב ולא עשאו אינו דוחה את יום טוב.

דף ט.

גלגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט אבוה דשמואל אוסר להפריש חלה ביום טוב מן העיסה שגלגלה מעיו"ט מ"ט שהיה לו להפריש חלתה בעת שגלגל. כדתנן אוכלין עראי מן העיסה עד שתגלגל בחטים ותטמטם בשעורים גלגלה בחטים ותמטמ' בשעורים האוכל ממנה חייב מיתה כיון שנותנת המים מגבהת חלתה. וכבר אמרנו כל שאפשר לו לעשותו מערב יו"ט אינו דוחה את יו"ט ופליגא עליה שמעתא דשמואל בריה דאמר במסכת בכורות פרק עד כמה ישראל חייבין כו'. אמר שמואל מת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש והנה כיון שיש לו עדיין רשות לאכול בלא הפרשת חלה כאלו לא נתחייב ומתמהינן מי לא מודי שמואל שאם הפריש חלה וקרא עליה שם חלה קודם שיאכל חלה אסורה לזרים. וכיון שאילו עשה כך היתה חלתו חלה אפשר לעשותו מערב יו"ט קרינא ביה ולפיכך אין מפרישין אותה ביו"ט:

ירושלמי תיפתר בעיסה טמאה שאינו יכול להפריש חלתה אלא [לבסוף:

מתני' בש"א אין מוליכין את הסולם משובך לשובך כו'. עד וב"ה מתירין.

אמר רב חנן מחלוקת ברה"ר אבל ברשות] היחיד דברי הכל מותר.

ואקשינן לימא רב דאמר כל מקום שאמרו חכמים מפני מראית העין אסור כגון זה שהרואה אותו מוליך הסולם ברה"ר אומר להטיח גגו הוא צריך אפילו בחדרי חדרים ברה"י אסור כב"ש אמרה לשמעתיה דהא ב"ה ברה"ר אסרי אבל ברה"י שרו ובית שמאי הוא דאסרי ברה"י.

ופרקינן תנאי היא. כלומר לא אמר רב על כל החכמים אלא על אותן שאוסרין משום מראית העין א' שאוסרין אפילו בחדרי חדרים ועל זולתם לא אמר דתניא שוטחן בחמה הבגדים שנשרו אבל לא כנגד העם דאתי למימר היום רחצם ר' אלעזר ור' שמעון אוסרין ורב לדברי אלו קאמר.

דף ט:

ומתני' דמפרש דבמוליכין פליגי ב"ש וב"ה דלא כר' שמעון בן אלעזר דתני דבמוליכין את הסולם משובך לשובך לא פליגי אלא דברי הכל שרי. כי פליגי להחזיר הסולם ממקום שלקחו ממנו שב"ש אוסרין וב"ה מתירין.

בד"א שחולקין בסולם של שובך אפילו ב"ה שמתירין משום דשובכו מוכיח עליו אבל בסולם של עלייה דברי הכל אסור. רבי דוסא אומר מטהו מחלון לחלון.
דקו בני ר' חייא מדקתני ר' יהודה אומר בסולם של עלייה לא פליגי אלא דברי הכל אסור מכלל דרבי שמעון בן אלעזר סבר דאפילו בסולם של עליי' חולקין להוליכו לשובך וב"ה מתירין והורו להוליך סולם של עלייה לשובך כב"ה אליבא דר' שמעון בן אלעזר דהוא ת"ק דר' יהודה ואמר להן ר' חייא אביהן צאו ואסרו מה שהתרתם שטעיתם ולא דקדקתם יפה. פי' ר' יהודה שדקדקתם שחולק על ר' שמעון בן אלעזר בסולם של עלייה אינו חולק עליו אלא אדרבה איכא למידק הכי מדלא קתני מוליכין את הסולם לשובך סתם דאיכא למימר מ"מ בין מן השובך ובין מן העלייה מן הכל ב"ה מתירין אלא קתני במה דברים אמורים דמוליכין את הסולם משובך לשובך בסולם של שובך אבל בסולם של עלייה דברי הכל אסור שמעינן מינה דר' יהודה מפרש דברי ר' שמעון בן אלעזר.
איכא דאמרי לא הורו אלא להטות סולם של עלייה מחלון לחלון דקדקו ואמרינן מאי דאסר ת"ק והיא הולכת הסולם ואפילו הטיית סולם של עלייה. וא"ר דוסא אע"פ שאין מוליכין מותר להטות והורו כר' דוסא. ואמר להם אביהם טעיתם לא כי כי ר' דוסא אינו חולק על ר' יהודה בסולם של עלייה כלל. אלא בסולם של שובך שמתיר ר' יהודה להוליכו. אוסר ר' דוסא בהולכה ואינו מתיר אלא בהיטוי.
מדקתני מחלון לחלון ש"מ לא שרי ר' דוסא אלא היטוי מחלון לחלון באותו שובך. אבל משובך לשובך להוליכו לא וכ"ש של עלייה:
דייקינן ממתני' דקתני ב"ש אומרים אין מוליכין וב"ה אומרים מוליכין אלמא בשמחת יו"ט ב"ש לחומרא וב"ה ל קולא ורמינהו השוחט חיה ועוף ב"ש אומר' (דאמר) יחפור בדקר ויכסה.

דף י.

וב"ה אוסרין ופריק ר' יוחנן מוחלפת השיטה כלומר הפוך דברי ב"ש לב"ה ודברי ב"ה לב"ש. ודחינן ודלמא שאני התם דאיכא דקר נעוץ וכו'. על זה הדרך השמועה כלה ופשוטה היא:
פיסקא בש"א לא יטול אלא א"כ נענע מבע"י כו'.
אוקמה רב חנן בבריכה ראשונה. פירוש באפרוחין חדשין שלא הולידו בזה השובך אלא בריכה אחת והן הן שבשובך. ואין שם אפרוחין זולתן. ב"ש סברי אם לא יכנס בשובכו מעיו"ט ויעמד עליו חיישינן שמא כשיבא ביו"ט ליטול האפרוחין יראה השובך שאין

בו יונים הרבה ויתירא ליטול מהם שמא כיון שלא ימצאו במי יצטוותו יברחו הנשארים ואם לא ינענע מקרי ואמר זה וזה אני נוטל ומתנחם ולא יטול ונמצא בטל בשמחת יו"ט אלא אם יבא ויראה וינענע ויעשה מעשה ודאי ביו"ט אינו מתנחם. וב"ה כולי האי לא חיישינן אלא באומר זה וזה אני נוטל. אע"פ שלא עיין האפרוחים אלא אמר מעיו"ט מזה השובך אני נוטל מחר אותם שיטול ביו"ט נתברר הדבר כי הן הן שהזכיר מעיו"ט.

וכי תימא ב"ה לית להו ברירה והתנן באהלות פ"ז המת בבית ולו פתחין הרבה כולן טמאין.

נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורין חישב להוציאו באחד מהן כו'.

עד ובה"א אף משימות המת פירוש אלו הפתחים יש מהן שלהן כגון זיזין מבחוץ והמת בבית ומאהילין הזיזין שהן מחוץ הפתח על בני אדם או על כלים כולן טמאין שאין לך פתח [שאינו עשוי] לבא ולצאת וקיי"ל שכל פתח העומד להפתח כפתוח דמי. ואינו חוצץ בפני הטומאה אלא דבר הסותם לגמרי ותנן בפרק כיצד צולין מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ. ואסיקנא אגף עצמו בשערי עזרה כלפנים בשערי ירושלים כלחוץ מפני שמצורעין מגינין תחתיהן בחמה ובגשמים ואם נפתח אחד מהם נשארה סתימת הפתחים האחרים סתימה לגמרי וחוצצת וכל מי שתחת הזיזין שלהם טהור הוא. ולא תימא דלא מטהרי שאר פתחין עד שפתח אחד מהן אלא אפילו לא פתח אלא חישב לפותחו בלבד טהרו שאר הפתחין. מיהו בש"א צריך לחשב קודם שימות המת. ובה"א אף משימות המת אם יחשוב דיו דייקינן מינה כיון דאמרי' ב"ה אף משימות המת דיו כלומר משעה שמת המת בבית כל מה שהיה תחת הזיזין ותחת האגף שעל כל הפתחין בין אדם ובין כלים טהורין דכיון דחישב עכשיו לפתוח הפתח פלוני הוא טמא וכולן טהורין. ונתברר אחר שהסכים עכשיו לפותחו כאלו הוי פתוח מקודם לכן. והנה יש לב"ה ברירה. ופרקינן לעולם לית להו ברירה ומשנתנו זו האתמר עלה אמר רבה לטהר את כל הבא תחת האגף ותחת הזיז שעל הפתחין מאחרי שחישב אבל מה שהיה למפרע לא אלא כל מה שהיה מקודם תחת האגף ותחת כל הפתחין טמאין ואע"ג דלענין שבת שנינו איסקופה משמשת ב' רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים נעול כלחוץ הכא לענין טומאה לא אלא כיון שעומד ליפתח כפתוח דמי ר' אבא אמר למפרע ואית ליה ברירה.

והכא היינו טעמא דב"ה שצריך לומר זה וזה.

דף י:

שאם תאמר לו במיכן אני נוטל למחר סגיא יאמר בדעתו כל השובך היכנתי לי ומותר לי ליטול איזה שאברור וחיישינן דלמא מטלטל ושביק כדי לבחור לו השמנים אי נמי משתכחי כולהו כחושים כו':

[מתני'] זימן שחורים ומצא לבנים כו'. אוקמא רבא כגון שזימן שחורים בצד מזרחי ולבנים בצד מערבי ובא ביו"ט ומצא לבנים במזרח ושחורים במערב וכגון דאיכא בדף ההוא אחרים הרבה שחורים ולבנים שלא זימן אותן דחיישינן שמא מאותן שלא זימן מהן שהן רוב ואין עוד בדף אחר עמהן שהן קרובין נמצאו האסורין מרובין וקרובין לפיכך גם הן אסורים. ג' ומצא ב' הרי אלו מותרים ואוקימנא דסבר האי תנא חד מינייהו אזל לעלמא ואשתיירו תרי והן הן שזימן ואמרינן מתני' רבי היא דתניא הניח מאתים זוז ממעות מעשר שני ומצא מנה מנה מונח ומנה נוטל. כלומר מי שנטל לא רצה ליטול הכל ונטל מנה והניח מנה וזה המנה מעשר שני הן וחכמים אומרים הכל חולין. כלומר מעות מעשר שני כולן ניטלין ואלו אחרים הן ופריק רב אשי לעולם משנתנו אפילו לרבנן והכא בג' גוזלין מקושרין קמפלגי זימן וכן הניח ב' כיסין מקושרין בכל כיס מנה גוזלין עבידי דמנתחי ואפילו רבנן מודו דחד מינייהו ניתח ועריק ואשתיירו הני תרי והן הן ולפיכך מותרים.

אבל כיסין דלא מנתחי ליכא למימר הכי לפיכך מי שלקח הכל לקח.

דף יא.

ואלו אחרים הן ורבי אמר לך כיסין נמי זמנין דמתעכל קטריהן ומיפרדי מהדדי ולקח אחד ונשאר אחד. פי' אשתרבובי כמין ירידה הוא וסריכה כמו תפיסה כדכתיב שממית בידים תתפש:

ואם אין שם אלא הן מותרין. אוקימנא במדדין ולא במפריחין כלומר אין בהן כח לפרוח. ומתמהינן אי הכי פשיטא ודאי הן הן. ואמרינן כגון דאיכא קן אחד בתוך ג' אמה שיש שם אפרוחים שלא זימן מהן וקאי בקרן זוית מהו דתימא ניחוש דלמא מן הקן ההוא באו קמ"ל אע"ג דקיי"ל כמר עוקבא דאמר בפ' לא יחפור כל המדדה אין מדדה יותר מחמשים אמה כיון דקאי האי קן בקרן זוית (דלפי) [דאי] מדדה לא יכול למיהדר ומחזי לקניה לא מדדה הלכך ליכא למיחש להכי ושרי:

פי' תרסין הקרשין שנועלין בהן פתחי החנויות וב"ה מתירין לסלקם ולפתוח ולהחזירם כדי לסגור:

פי' העלי בוכנא שכותש בו הדיסא והפואה וכיוצא בה באסיתא. [והוא] מלאכת החול ואינו עומד לכתוש בו מיני מאכל. לפיכך אמרו כי זה העלי הוא דבר שמלאכתו לאיסור ואעפ"כ ב"ה מתירין לטלטלן ולקצב עליו בשר ולשבר עצמות.
וכן תברא גרמא שהיא חתיכה של קורה שהתקינה לשבר עליה עצמות והיא עדיין חדשה מותרת וכ"ש ישנה וכן להוליך תבלין אצל מדוכה ומדוכה אצל תבלין אלו כולן ב"ה מתירין להגביה עור של בהמה ששחטה ביום טוב ולשוטחו ולדורסו בני אדם וב"ה מתירין ושוין ב"ש וב"ה שמולחין ע"ג העור בשר לצלי שאין צריך מלח הרבה אבל בשר לתבשיל שצריך מלח הרבה לא שנמצא מולח את העור:
ת"ר אין מולחין את החלבים ביו"ט ולא מהפכין בהן משום ר' יהושע אמרו שוטחן ברוח ע"ג יתידות.

דף יא:

אמר רב מתנה הלכתא כר' יהושע איכא דאמרי אין הלכה כו' אמר רב יהודה אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות כאחת אע"פ שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. ורב אדא בר אהבה מערים ומלח ליה גרמא גרמא כגון דמלח האי חתיכה ואימלך ואמר לא בעינא האי אחריתי בעינא:
ירושלמי מערים ומלח הכא עד דמלח כולה. כלומר היה ממלח ע"ג העור מעט מעט.
וישאל מאי תריסין אמר עולא תריסי חנויות. והני מילי חנויות אבל בתים לא.
ג' דברים התירו סופן משום תחלתן ואלו הן תריסי חנויות משום להוציא תבלין ומיני מאכל התירו לו. ואם תאמר לו אסור לסגור בהן כי יש בנין בכלים מתחלה לא יפתח.
וכן עור לפני הדריסה. אם לא תתיר לו להניחו במקומו שטוח לא ישחוט תחלה.
וכן החזרת רטיה במקדש כמפורש בסוף עירובין ורב יהודה אמר אף עם הארץ הפותח חביתו ברגל והמתחיל עיסתו ברגל יגמור לאחר הרגל כר' יהודה. ואע"ג דקיי"ל מגע ע"ה בחזקת טומאה הוא הכא אם לא תטהר לו לא אתי למיעבד לכתחלה ושקלינן וטרינן בענין תריסי חנויות ואסקה אביי בשיש לה ציר מן הצד דברי הכל אסור. כדתנן מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה.
בשאין לה ציר כל עיקר דברי הכל מותר.

דף יב.

כי פליגי בשיש לה ציר באמצע ב"ה סברי לא גזרינן ומותר להחזיר:

[מתני'] בש"א אין מוציאין לא את הקטן כו'. נקטינן לולב למצותו וקטן למולו וס"ת לקרות בו. וב"ה מתירין להוציאן אפילו לרה"ר. ומשום הכי אמרי' בגמרא הא דתני השוחט עולת נדבה ביו"ט לוקה. ואע"פ שעושה מצוה.
ב"ש היא ולא ב"ה דשמעינן להו לב"ה דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך שנאמר אך אשר יאכל וגו' הותרה נמי הוצאת לולב וס"ת שאינן לצורך אכילה. הכא נמי כיון שהותרה השחיטה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך. אלא מתני' מני ב"ש היא. ודחינן להאי סברא ממאי דבהאי טעמא פליגי ב"ש וב"ה דלמא בעירוב והוצאה פליגי ב"ש [סברי] יו"ט בדברים שאינן לצורך אוכל נפש כשבת.
מה שבת אין מוציאין מרשות לרשות אלא ע"י עירוב כך ביו"ט. ומה שבת אין מוציאין בה [לר"ה] כך שבת אין מוציאין. וב"ה סברי אין עירוב והוצאה ליו"ט. דכי כתיב ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת הוא דכתיב ולפיכך הוצאה ביו"ט שרי. אבל לשחיטה שלא לצורך אפילו ב"ה אסרי ודחי רב יוסף אי הכי שאין הוצאה אסורה ביו"ט לדברי ב"ה אם יוציא אבנים לרה"ר פטור הוא.
אלא מדלא תנינן דפליגי באבנים אלא בדברים שיש בהן צד מצוה.
ש"מ במתוך שהותרה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך אכילה. וכן נמי מדחזינן לר' יוחנן דאמר לתנא דהוה תני קמיה. המבשל גיד הנשה בחלב ואכלו לוקה ה' לוקה משום אוכל גיד ומשום מבשל גיד. שבישל ביו"ט דבר שאינו בר אכילה.

דף יב:

וה"ה למבשל בשר בחלב כו' וא"ל ר' יוחנן לתנא הבערה ובישול אינה משנה כלומר אינו חייב בהן אליבא דב"ה דמתוך שהותרה הבערה לצורך כו':
מתני' בש"א אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביו"ט כו' וב"ה מתירין. קס"ד הורמו מאמש. שנשחטו מאמש ושהורמו היום דקתני במתני' שנשחטו היום. נמצא חלוקתם אפילו נשחטו היום והורמו היום. ב"ש אוסרים וב"ה מתירים. מני מתני' לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אלא אחרים. ר' יהודה לא דהא שמעינן ליה דתני לא נחלקו אלא להוליך המתנות ששחטו מאמש ושהורמו מאמש להוליכן בפ"ע ב"ש אוסרין אבל לעשות טפילה ולהוליכן עם המתנות שנשחטו היום והורמו היום שמותר ומתני' קתני הללו והללו דב"ש אוסרין.
וכך ב"ש דנין כו'. אי ר' יוסי האמר כל מתנות שאפילו הורמו מאמש מותר להוליכן בפני עצמן. כ"ש אותן שהורמו היום.

לא נחלקו אלא על התרומה כו'. ואלא לאחרים דתני לא נחלקו אלא על המתנות סתם כלומר כל מתנות ב"ש אוסרין וב"ה מתירין. ובא רבינא לאוקומא למתני' אפילו לר' יהודה דמי קתני בפירוש במתני' שנשחטו מהיום. אתה הוספתה שנשחטו מהיו'. מתנות שהורמו מהיום קתני. ולעולם בבהמה שנשחטה מאמש ולא הורמו מתנותיה אתמול והורמו היום הן שאוסרין ב"ש ומתירין ב"ה אבל בבהמה שנשחטה היום ביו"ט. והורמו מתנותיה ביו"ט דברי הכל מוליכין ואפילו אותן שהורמו אמש עושין אותן טפלה לאלו שנשחטו היום. וכיון שהעמדנו משנתנו על זה הדרך מקשינן אי הכי לימא מתני' דלא כאחרים. ופשוטה היא. ופרקינן הא דאמרי אחרים סתם כי על המתנות נחלקו ב"ש אוסרין וב"ה מתירין באותן שנשחטו מאמש. אבל באותן שנשחטו היום דברי הכל מוליכין. אי הכי היינו דר' יהודה ומה אחרים באו ללמדנו. ופרקינן איכא בינייהו טפלה. פי' ר' יהודה סבר שנשחטו מאמש אין מוליכין [בפ"ע אבל טפלה שרי].

ואחרים אומרים לא בפ"ע ולא טפלה. ולדברי הכל תרומה אינו זכאי בהרמתה.

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאמר על המתנות לא נחלקו אלא דברי הכל מוליכין ולא נחלקו אלא על התרומה שאע"פ שאינו זכאי בהרמתה מותר לו להוליכה לכהן וכן הורה רב טובי לאשפזיכניה להוליך לכהן גרבא דחמרא דתרומה בי"ט כר' יוסי. וכן התיר רבא לפרוכי מאיסורייתא דחרדלא ביו"ט מיהא מוללין ומפרכין קטנית בי"ט ומותיב עליה אביי המולל מלילות מע"ש למחר מנפח על יד ועל יד ואוכל.

וכן המולל מלילות מעיו"ט למחר מנפח על יד ועל יד ואוכל וכו'.

ומקשינן מעיו"ט אין ביו"ט לא.

ומשני אפילו ביו"ט שרי למלל מלילות. ואיידי דתנא רישא מע"ש דבשבת ודאי אסור. תנא סיפא נמי מעיו"ט. ואקשינן אם מוללין מלילות ביו"ט ודאי לא יתירו לו למלול ביו"ט אלא שיאכל מהן ביו"ט. וכיון דטבילי אי אפשר לאכול מהן בלא תרומה והנה מצינו שזכאי בהרמת תרומה ביו"ט.

דף יג.

ואנו שנינן לדברי הכל אין זכאי בהרמתה ופרקינן לא קשיא הא דתני מוללין ומפרכין ביו"ט לר' יוסי בר' יהודה שפוטר המלילות מן התרומה והא דתני המולל מלילות מעיו"ט ואמרינן מעיו"ט אין ביו"ט לא. לר' דתניא הכניס שבלין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור למוללן במלילות רבי מחייב ור' יוסי בר' יהודה פוטר. ר' סבר כיון שחישב עליהן למוללן הוקבעו למעשר ולתרומה וכיון שהיה לו לעשר מאתמול ולא עישר מוקצה

הוא ואסור למוללן ביו"ט ור' יוסי בר' יהודה סבר אין חייב אא"כ עשאן כעין גורן. אבל המכניס למלילות פטור הוא בחול כ"ש בי"ט לפיכך מוללין ביו"ט. ואמרינן ולר' נמי משכחת לה הא דתניא.

ואוקימנא ר' יוסי ב"ר יהודה דמחייב ביו"ט במלתא דלא הוה אפשר לו לעשותו מעיו"ט. וכל מלאכה [שהוא] צורך אוכל [נפש] שאי אפשר לעשותה מעיו"ט מותר לעשותה ביו"ט. והוא כגון הלש עיסה מעיו"ט אין מפריש ממנה חלתה ביו"ט. והלש ביו"ט מפריש חלתה ביו"ט. הכא נמי כגון שהכניס שבלין לעשות עיסה דאפילו ר' מתיר לאכול מהן עראי בין בחול בין ביו"ט. ונכנס ביו"ט ואח"כ נמלך עליהן ואמר איני עושה מהן עיסה אלא מלילות אני עושה אותן כולן שנמצאו היום ביו"ט מתחייבין ולא היה בהן חיוב מאתמול כגון האי הכי נמי דאיבעי כו' למיכל מינייהו אסור אלא מאי אית לך למימר מתקנן ואוכל:

ירושלמי מטלטלין את האיסתנוסין דר' ירמיה הורי לבר גירונטי אסיא מטעיניה בסדינה מיעול מבקרא בישיא בשובתא. מיישא בר בריה דריב"ל מטען בסדיניה מיעול מדרש בציבורא בשבתא לא סוף דבר שצורך הרבים בו. אלא שמא יצטרכו לו רבים. תני לא את המפתח וב"ה מתירין. הדא דמתירין ב"ה מפתח של אוכלין אבל מפתח של כלים לא שרא. והא ר' אבהו הוה יתיב ומתני ומפתחא של פלמטירין בידיה פלפלין הוה ליה בגווה. תני הלש עיסה ביו"ט מפריש חלה ביו"ט מעיו"ט ושכח ולא הפריש חלתה אסור לטלטלה כו'. תיפתר בעיסה טמאה שאינו יכול להפריש חלתה אלא לבסוף. ובדין הוה בעיסה טהורה שלא יפרישנה אלא בסוף תקנה תקנו להפרישה בתחלה שלא תטמא את העיסה. והא דתנן אין זכאי בהרמתה רוב תרומה היא ולא כל התרומה ויתבו לפרקי' שיזדמן כגון זו ויש לו להרים התרומה ביו"ט אם צריך לאכול מהן כגון אפייה ובישול שהן מותרין וכגון הלש עיסה ביו"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט הכא נמי אפילו לר' יוסי בר' יהודה מאי תרומה דתנינן לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה רוב תרומה. אמר אביי מחלוקת ר' ור' יוסי בר' יהודה בשבלין של תבואה אבל בקטניות דברי הכל איסורייתא טבלא לימא מיסייעא מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל כו'.

איכא דאמרי אמר אביי מחלוקת בשבלין אבל בקטניות דברי הכל איסורייתא לא טבלא. ומותבינן עליה מהא דתנן בתרומות פ"ט מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהן ומפריש על הזרע ואין מפריש על העץ מאי לאו תרומה היא זו דקתני ומפריש על הזרע. והנה מצינו כי נתחייב בחבילות שהן איסורייתא להפריש מהן תרומה. ואיך [אמר] איסורייתא דברי הכל לא טבלי. כלומר אין חייבין עד שיפרשו

ודחה לא זה ששנינו ומפריש תרומת מעשר היא ולא תרומה גדולה. פי' כגון שיש לו לבעל הבית אלף חבילי תלתן ונתן מאה מהן מעשר ללוי. חייב הלוי לכתש עשר חבילות מהן שהן מעשר מן המעשר.

דף יג:

וזהו שנקרא תרומת מעשר כדכתי' והרמותם ממנו וגו'. ומחשב כלומר מחשב בדעתו של אילו החבילות יש בהן זרע עשרים סאה כותש מהן סאתים ונותן לכהן וזו הכתישה קנס קנסו ללוי שלא היה לו לקבל חבילות עד שיכתשם ישראל ויתקנ' וכריש לקיש דאמר שמו טובלן כלומר כיון שנקרא מעשר חייב להפריש ממנו תרומת מעשר. וזהו פי' שמו טובלן לתרומת מעשר ומחשב באומד דעתו כמה זרע יש בהן כמה שפירשנו ונותן לכהן תרומת מעשר כאבא אלעזר בן גימל דתני ונחשב לכם תרומתכם בב' תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר.

מה תרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה כדכתיב ונחשב לכם כלומר אפילו בלא מדידה אלא במחשבה בלבד דיי כך תרומת מעשר.

אמר ר"ל אם נתן ישראל ללוי מעשר ראשון שלו שבלין קודם שיפריש תרומה גדולה שהיא עין בינונית אחד מחמשים אין חייב בן לוי לתת לכהן אלא תרומת מעשר בלבד כאשר פירשנו אחד מי'.

אבל תרומה גדולה שהיא אחד מחמשים פטור עליה מ"ט מעשר מן המעשר חייבה תורה לבן לוי ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר.

ואקשינן אי הכי למה אם הקדימו בשבלין בלבד הוא פטור אפילו הקדים מעשר של לוי על התרומה בכרי יהיה הלוי פטור מתרומה גדולה. ואסיקנא האי דבכרי אידגן ונתחייב ובנתינתו לבן לוי לא פקע חיוב תרומה מיניה לפיכך חייב לוי לתת לכהן אפילו תרומה גדולה אלא שבלין דלא אידגן ולא נתחייב פטור מתרומה גדולה:

תנן התם במעשרות פרק ד' המקלף שעורים מקלף אחת אחת על יד ואוכל. ואם קילף ונתן לתוך ידו חייב. א"ר אלעזר וכן לשבת.

איני והא רב ור' חייא מקלפי להו דביתהו כסי כסי. אלא לקלף כי האי גוונא אפילו כסי כסי שרי. וכי אתמר דר' אלעזר אסיפא אתמר. המולל מלילות של חטין מנפח על יד על יד ואוכל ואם ניפח ונתן לתוך חיקו חייב. א"ר אלעזר וכן לשבת. ואקשינן אריש דהא מתני' מי איכא מידי דלגבי מעשר הוי גמר מלאכה ולגבי שבת פטור. ודחינן ולא והרי גרנן למעשר דתנן במעשרות פרק א' איזהו גרנן למעשרות הקשואין והדלועין כו'.

הנה הפיקוס בקשואין הוא גמר מלאכה למעשרות לגבי שבת שרי. דהא אנן מפקיסין ואכלינן בשבת. אלא בשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא קא מכוין לפקוסי משום מלאכה אלא לאכשורי אוכלא.

דף יד.

ואוקמה רבא למלילה אפילו אם מולל באצבעו הגדולה על שאר אצבעותיו שפיר דמי ור' אלעזר אומר מנפח בידו אחת ובכל כחו:

בש"א תבלין נידוכין במדוך של עץ כו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כל הנידוכין נידוכין כדרכן ואפילו מלח דקיי"ל כר' מאיר דאמר לא נחלקו על כל הנידוכין דנידוכין כדרכן ומלח עמהן לא נחלקו אלא לדוך המלח בפני עצמן שבש"א בפך ובעץ הפרור לצלי אבל לא לקדירה ובה"א נידוך בכל ולכל דבר. ואפי' לקדירה א"ל רב לרב אחא אצלי ודוך כלומר עשה שנוי הטה אסיתא על צדה ודוך.

רב ששת שמע קל בוכנא דהוה ציל קליה ואמר כיון דציל קליה לא אצלו ודכו ותבלין מנבח קליהו והאי לא מנבח קליה לאו מביתי הוא:

ת"ר אין עושין טיסני ואין כותשין במכתשת תרתי קתני אין עושין טיסני אבל במכתשת כותשין והדר תני אין כותשין במכתשת קשיין אהדדי ופרקינן הכי קתני אין עושין טיסני מ"ט לפי שאין כותשין במכתשת ופריק רבא ואמר הא דתניא אין כותשין במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה לדידן אבל לבני א"י אפילו במכתשת קטנה לא כדתניא אין עושין טיסני ואין כותשין במכתשת רב פפי לא אכל דייסא בבית מר שמואל משום פריצותא דעבדי:

דף יד:

מתני' הבורר קטניות ביום טוב. עד בה"א בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בטבלא כו'. תניא רשבג"א מחלוקת בשהאוכל מרובה על הפסולת בזה בה"א בורר כדרכו אבל אם הפסולת מרובה על האוכל כגון דנפיש בטרחא וזוטר בשיעורא פי' פסולת כגון אבנים דקות והאוכל גסים אחד מן האוכל כנגד שנים מן הפסולת דברי הכל בזה בורר ונוטל האוכל ומניח הפסולת במקומו ר"ג אומר אף מדיח ושולה. וכך היו נוהגין מביאין דלי מלא עדשים ומציפין עליו מים אם הפסולת כגון תבן וכיוצא בו נמצא הפסולת צפה והאוכל למטה. ואם הוא עפר נמצא האוכל למעלה והעפר למטה:

ירושלמי הבורר והטוחן ומרקיד בשבת נסקל ביו"ט סופג הארבעים והתנינן בורר כדרכו

[ואוכל] ובתמחוי ההיא דר"ג היא דתני אף מדיח ושולה והתני שבית ר"ג שוחקין פלפלין ברחים שלהן מותר לשחוק ואסור לבור:
[מתני'] בה"א משלחין ביו"ט בהמה וחיה ועוף ושוחטין יינות שמנים וסלתות וקטנית אבל לא תבואה תני ובלבד שלא יעשה בשורה ואין שורה פחותה מג' בני אדם.
בעי רב אשי תלתא גברי בתלתא מיני מאי תיקו.
תניא ר' שמעון מתיר בתבואה של חטין לעשות מהן עסיסות שעורין לעשות מהן רסיסין:
מתני' משלחין כלים בין תפורין כו'.
ואמרינן תפורין חזו למלבוש שאין תפורין נמי חזו לכסויי אלא כלאים למאי חזו וכי תימא חזו להצניען ולישן עליהן.
והתניא לא יעלה עליך אבל מותר להצניעו מתחתיו. אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא מיכרך לו נימא על בשרו וכי תימא דמסיק מצע אחר בינו ובין מצע של כלאים והאמרינן אפילו עשר מצעות זו ע"ג זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהם. אלא הכלאים שהתירו לשלחו ביו"ט הוא וילון פי' פרוכת. ואקשינן וכי מותר להשתמש בוילון של כלאים.

דף טו.

והאמר עולא וילון טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו ופרקינן אלא האי כלאים ששנינו שמותר לשלחם ביו"ט מצעות קשות הן וכדרב הונא דאמר נמטא דנרש שריא. פי' הלבדין שעושין בגרש. אע"פ שהן כלאים מותר להשתמש בהן מפני שהן חזקים. ואין נימא נמשכת מהן:
וסוגיין ערדלין וצררי דפשיטי ודבזרני אין בהן משום כלאים לפי שאין דרך חימום בכך.
אמר אביי סנדל המסומר אסור לנעלו משום מעשה שהיה ומפורש בשבת בפרק במה אשה ומותר לטלטלו מדתנינן אין משלחין אותו ביו"ט דאי ס"ד אסור לטלטלו שלוחי מיבעי למיסר.
ולא מנעל שאינו תפור אע"ג דנקיט בסיכיה פי' תפוש ביתדות.
תניא ר' יהודה אוסר (לנ"מ שלו שליחי מבעי"א) במנעל לבן כמנהג מקומו מפני שצריך ביצת הגיר ור' יוסי אוסר במנעל שחור כמנהג מקומו שהיו מצחצחין אותו באתריה דר' יוסי (בדבשהין) במקום השיער ואין צריך אלא צחצוח בלבד ובאתריה דר' יהודה בדבשרא וצריך ביצת הגיר ללבנו:
ירושלמי תני אין מפרקין את המנעל מן האימוס ביו"ט אבל מפרקין בחולו של מועד

מהו להעמיד חלב אם אתה אומר אף הוא חולב ומעמיד מיו"ט לחול. תני ר' חלפתא בן שאול תכשיטין אסור לשלחן עד כדין תכשיטין של זהב ואפילו תכשיטין של כסף. א"ר חזקיה טליין דקיקין הוון מתרבין בדרתיה דרבי ירמיה אתא שאול לר' זעירא א"ל לא תיאסר ולא תשתרי זה הכלל כל שנאותין משלחין אותו ביו"ט רב ששת שרא להו לרבנן לשדורי להדדי תפלין ביו"ט ואמר כך פי' המשנה כל שנאותין בו בחול משלחין אותו ביו"ט.

אמר אביי היה בא בדרך ותפלין בראשו ושקעה חמה מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו. היה יושב במדרש ותפלין בראשו וקידש עליו היום מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו מיתיבי היה בא בדרך ותפלין בראשו וקדש עליו [היום] מניח ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לחומה היה יושב במדרש ותפלין בראשו וקידש עליו היום [מניח ידו עליהן] עד שמגיע לבית הסמוך לבית המדרש.

ופרקינן לא קשיא הא דתני עד שמגיע לבית הסמוך לחומה ולבית הסמוך לבית המדרש מקום שמשתמרין מחמת גנבי וכ"ש מפני כלבים. והא דאמר אביי עד שמגיע לביתו בשאין שם בית סמוך לבית המדרש אלא מקום שהוא בית שימור מפני הכלבים. אבל מפני הגנבים לא מהו דתימא גנבי גופייהו לא מזלזלי בתפילי יניחם לשם קמ"ל דלא:

דף טו:

הדרן עלך ביצה שנולדה ביום טוב יו"ט שחל כו' לא יבשל בתחלה מיו"ט לשבת כו'. מנא לן שעושה תבשיל וסומך עליו לשבת אמר שמואל מדכתיב זכור את יום השבת כלומר זכרהו מקודם יום טוב שבא להשכיחו.

ואמר רבא כיון שיודע כי מחר צריך לבשל לשבת בפ"ע אף הוא מתכוין לברר מנה יפה לשבת שלא יבשל הכל ליו"ט.

רב אשי אמר למה אין מבשלין מיו"ט לשבת אלא ע"י עירוב כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט לחול. ואקשינן עליה אי משום האי למה לי מעיו"ט אפילו ביו"ט נמי. ומשנינן אלא גזרה שמא יפשע ביו"ט ונמצא אופה ומבשל בלא עירובי תבשילין. ותנא מפרש טעמא דמתני' מהכא את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו וגו' כלומר אם אפיתם מאתמול אפו גם עתה. וכן אם יש לכם כבר מבושל בשלו והאי אי אפשר לאוקמי בחול אלא מיו"ט לשבת ומפרש שאין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל.

מיכן סמכו לעירובי תבשילין מן התורה.

פי' בעלי פטסין הם בעלי חביות גדולות כלומר יש להן הרבה ומשכימין שיספק להם היין עד הערב בעלי לגינין פחות מן הכדים הכוסות פחות מן הלגין בת השפויות. אמר להן [הללו] בעלי מארה כלומר אין להם כלום לא קיימו שמחת יו"ט ולא מצות ביהמ"ד שכבר יצאו. ואסיקנא כל מי שהיה יכול להניח עירובי תבשילין ולא עירב פושע הוא.
מאי כי חדות ה' היא מעוזכם. אמר הקב"ה לישראל לוו עלי ושמחו היום וקדשוהו והאמינו בי ואני פורע כלומר קיימו מצות חדות ה' שאמר הקב"ה ושמחת בחגך. והאמינו אזמין לכם ברכה במעשה ידיכם כדי שתפרעו מה שלקחתם בהלואה.
וא"ר יוחנן הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה'. כלומר יעשה מהן צדקה חשובה לפני ה' במרום. כדכתיב אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. ומפורש בפרק השותפין במעשה דמונבז המלך שאמר אני גנזתי למעלה כלומר הצדקה שפרשתי לעניים הנה היא גנוזה לי למעלה במרום כדכתיב מלוה ה' חונן דל. איכא דאמרי אדרא כשמיה והוא מאילני סרק והוא גדול ומשלח פארות וענפים הרבה. ואם מסיין בו הכרם אין חיה יכולה ליכנס לתוכו ומשתמר לעולם.

דף טז.

תני כל מזונותיו של אדם של כל השנה קצובין לו מראש השנה חוץ מהוצאת שבתות והוצאת ימים טובים והוצאת בניו לת"ת שאם פיחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו. ואמרינן מהאי קרא תקעו בחדש וגו' כי חק לישראל הוא והאי חק מזונות הן כדכתיב הטריפני לחם חקי וכתיב ואכלו את חקם.
שמאי הזקן היה אוכל כל ימיו לכבוד שבת.
הלל הזקן מדה אחרת היתה בו שהיו כל מעשיו לשמים. ואומר ברוך ה' יום יום. תניא בש"א מחד שבא לשבתא. ובה"א ברוך ה' יום יום.
הנותן מתנה לחבירו מלתא דעבידא לאיגלויי היא וא"צ להודיעו כדכתיב ומשה לא ידע כי קרן עור פניו ואע"ג דכתיב בשבת לדעת כי אני ה' מקדשכם משמע דהנותן צריך להודיעו משום דמתן שכרה לא עבידא לאיגלויי היא וכל מצוה נתנה בפרהסיא חוץ מן השבת שנתנה בצנעא שנאמר ביני ובין בני ישראל ואסיקנא השבת ומתן שכרה אודעינהו נשמה יתירה לא אודעינהו כדריש לקיש דאמר נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם בע"ש שנאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי כלומר כל שנבראו בעולם להתענג מהן נשמתן ביום השביעי נבראו ומתרווחות ומתגדלות בשבת וכיון ששבת ווי אבדה נפש כלומר נתמעטה הנשמה.

והנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו כלומר שייף לו מאותו המין. זו ששנינו ועושה תבשיל מעיו"ט לא שנו אלא תבשיל דבעינן מידי דמלפת אבל פת ודייסא לא דלא מילפת דא"ר זירא בבלאי טיפשאי אכלי נהמי בדנהמא כלומר הדייסא פת היא.
תני ר' חייא עדשין שבשולי קדרה סומך עליו משום עירובי תבשילין והוא דאית ביה כזית ושמנונית שע"ג הסכין. אם יש בה כזית גוררה וסומך עליה משום עירובי תבשילין וכזית שאמרו בין לאחד בין למאה והאי דתנינן תבשיל זה אפילו שלוק או צלי או מבושל ואפילו קולייס האספנין שנתן עליו חמין מעיו"ט ותחלתו וסופו אין לו שיעור. אוקימנא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה פי' לא יהיה פחות מכזית אבל למעלה כלומר ביותר מכזית אפילו אלף ויותר אין לו שיאמר דיי.

דף טז:

ואמרינן דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי נכרים כלומר מליחתם היא בישולם והנכרי לא בשל כלום כי כבר מבושלין הן וקיי"ל כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת וזה מפורש בפרק אין מעמידין וכן אם צלאו נכרי סומך עליהן משום עירובי תבשילין ואי עבדינהו נכרי כסא דהרסנא כלומר בישל הדגים הללו עם הקמח אסור משום בישולי נכרים מאי [טעמא] קמחא עיקר ולדברי הכל אינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן [מלכים] לאכול בו פת ולא דמי לדייסא.
אמר רב עירובי תבשילין צריכין דעת. אוקימנא ודאי המניח צריך לומר כי לפלוני ופלוני אני מערב כשמואל דהוה מערב אכולה נהרדעא ור' אמי ור' אסי מערבי אכולה טבריא. אבל דעת מי שהניחו א"צ להיות יודע בשעת עירוב אלא אפילו אח"כ ואפילו ביו"ט עצמו אם נודע לו שאחרים ערבו עליו מותר לו לבשל כר' יעקב בר אידי דהוה מערב ומזכיר הריני מערב זה על כל מי ששכח ולא עירב ואח"כ היה מכריז כל מי שלא עירב יבא ויסמוך על עירוב שלי ואמרינן עד כמה ואסיקנא עד כדי תחום שבת בא ושואלו וסומך עליו וכההוא סומא דאמר ליה מר שמואל ביו"ט קא סמוך אדידי בשנה אחרת נמי חזייה ביו"ט דהוה עציב. וא"ל פושע הוא לכ"ע שרי וליה אסור אוקימנ' להא מתניתא הכי:
ת"ר יו"ט שחל בע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות דברי רבי וחכמים מתירין וכן שלח ר' אלעזר לגולה ואסיקנא הלכה כרבי דאמר שאין מערבין ולא חיישינן למאי דתנינן אין מערבין עירובי תחומין ביו"ט שאתה אוסרו בדבר האסור לו כו'. כלומר ביו"ט דאסור לצאת חוץ לתחום כן לערב ביו"ט לצאת בשבת חוץ לתחום אסור אבל טלטול בחצרות שמותר ביו"ט יש לו לערב ביו"ט כדי לטלטל בשבת אע"ג דמסתבר

טעמיה לא חיישינן ליה והלכתא כרבי שאין מערבין לא לתחומין ולא לחצרות:
ת"ר יו"ט שחל בשבת [וכו'] בה"א מתפלל ז' מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע פי' מתפלל ג' ראשונות וג' אחרונות ואומר אתה בחרתנו באמצע מתחיל בשל שבת ואומר ותתן לנו ה' אלהינו את יום המנוח ומסיים בשל שבת בשמחה ובששון הנחלתנו ושבתות ומועדי קדשך.
רבי אומר אף חותם בה מקדש ישראל והשבת והזמנים ותרציה רבינא הכי מקדש השבת וישראל והזמנים דשבת לאו ישראל מקדשי לה דהא מיקדשא וקיימא.

דף יז.

אמר רב יוסף הלכתא כרבי דחותם בה וכדמתרץ רבינא ברוך מקדש השבת וישראל והזמנים דישראל מקדשי להו לזמנים הלכך מקדמינן קדושתן דישראל דאינון מקדשי להו לזמנים:
ת"ר שבת שחלה להיות בר"ח או בחולו של מועד. ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא וגו' ומזכיר מעין המאורע אם הוא ר"ח אומר של ר"ח ואם חולו של מועד אם פסח אומר של פסח ואם סוכות של סוכות. בעבודה והיא רצה ה' אלהינו בעמך ישראל וכו'. ואם לא אמר מחזירין אותו והכי הלכתא ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קידוש היום באמצע וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים והכי הלכתא רשב"ג ור' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר לא במוספין בלבד אלא כל מקום שזקוק לשבע בין ערב בין שחרית בין מנחה מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קידוש היום באמצע.
אמר רב הונא אין הלכה כאותו הזוג והן רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה הללו.
אמר רבא מניח אדם עירובי תחומין מיו"ט לחבירו ומתנה וכ"ש עירובי תבשילין ומשמיה דרב אמר מניח עירובי תבשילין מיו"ט לחבירו ומתנה אבל עירובי תחומין לא דלמקנא שביתה ביו"ט לא והני מילי בב' יו"ט של גליות שהן ב' קדושות שמתנה ואומר אם היום קדש ולמחר חול הוא אינו צריך לעירוב ואם מחר הוא יו"ט היום עיו"ט הנה אני מערב מעיו"ט ליו"ט וקיי"ל כרבא דהוא בתראה:
ת"ר אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט לחול. באמת אמרו ממלאה אשה קדרה בשר אפילו שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת וכן נחתום ממלא ומחמם קומקומוס מים אע"פ שא"צ אלא לקיתון אחד כו'.

ר' שמעון בן אלעזר אומר אף ממלאה אשה תנור פת מפני שהפת [נאפת] יפה בשעה שהתנור מלא. אמר רבא הלכה כר' שמעון בן אלעזר וקיי"ל מרבותינו ובלבד שלא יערים: איבעיא להו מי שלא הניח עירובי תבשילין הוא נאסר וקמחו נאסר. ואין לו תקנה אא"כ יקנה קמחו לאחרים אלא הוא שנאסר דכמה דלא מקני ליה לא הוא אפי ליה ולא אחרים אפו ליה או דלמא הוא נאסר אבל קמחו לא נאסר ולא צריך לאקנויי קמחו לאחרים אלא הוא שנאסר לא אפי אחריני אפו ליה. ופשטנא הוא נאסר וקמחו נאסר ואין לו תקנה אלא אם יקנה קמחו לאחרים וימסרנו להן נעשה כשלהן ומותר להן לאפות ולהאכילו.

דף יז:

איבעיא להו זה שנאסר אם עבר ואפה מאי כלומר קנסינן ליה ומנעינן ליה לאכול מה שאפה אי לא.

ת"ש מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין ואם רצה לאכול עירובו הרשות בידו אכלו עד שלא אפה ועד שלא בישל ועד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין ולא אחרים אופין ומבשלין לו.

אבל מבשל ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת. ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור.

ודחה רב אשי ואמר אחמרו רבנן במערים טפי מבמזיד רב נחמן בר יצחק אמר הא מתני' לחנני' היא אליבא דב"ש. (דתנן) [דתניא] אין אופין אא"כ עירב בפת ואין מבשלין אא"כ עירב בתבשיל כו' ובה"א מניח אדם עירובי תבשילין ועושה בו כל צרכו כלומר אופה ומבשל ומטמין את החמין. ואתינן למפשטא לבעיין מן המעשר בשבת במזיד לא יאכל כלומר הנה זה עבר ועישר וקתני לא יאכל ש"מ עבר ואפה נמי לא יאכל. ודחינן התם לענין שבת משום דאפשר ליה להתענג בפרי אחריני. וכן בענין המטביל כליו במזיד בשבת לא ישתמש בהן. ודחינן שאני התם דאית ליה כלי אחריני. אפשר לו לשאל כלים ולהשתמש בהן.

וכן המבשל בשבת במזיד לא יאכל הנה קנסינן ליה אם עבר ובישל ודחינן איסורא דשבת שאני:

מתני' בש"א ב' תבשילין ובה"א תבשיל אחד ומודין ב"ש בדג וביצה שעליו שהן ב' תבשילין. אכלו או שאבד כו' מתני' דלא כי האי תנא דתניא אר"ש לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ב' תבשילין שצריך כו'.

אמר רבא הלכתא כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמר תבשיל אחד.

אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה. שייר הימנו כל שהוא סומך עליו לשבת. אמר אביי נקטינן התחיל בעיסתו ונאכל עירובו או שאבד הרי זה גומר. חל יום טוב להיות אחר השבת מטבילין כלים מלפני השבת ואדם בשבת. כלים דלאו בני סחיטה נינהו בשבת מאי טעמא דלא מטבילינן להו.

דף יח.

אמר רבה אפילו מי שיש לו בור בחצרו גזרינן שלא יטבילן לכליו בחצרו גזרה שמא יטלם בחצר אחרת מי שאין לו בור בחצרו יעבירם ברה"ר וגזרינן נמי יו"ט להטביל הכלים אטו שבת.

ומתמהינן ומי גזרינן והתנן ושוין שמשיקין את המים. פי' משקעין כלי אבן זה שיש בו מים מתוקין שנטמאו משקעין אותן במקוה הכלי כולו ובלבד שלא יצופו מן המקוה על הכלי אלא יהיה משוקע במלאו בכלי אבן לטהר אותן המים אבל לא מטבילין שיצופו המים ויעלו למעלה מן הכלי כדי שיהא הכלי ומימיו משוקעין במים אלא הכלי כולו צריך להיות משוקע במים ויהיו המים הטמאין שבתוך הכלי משיקין עם מי המקוה. ואי גזרינן נגזור השקה אטו הטבלה ונאמר הרואה שמשקין יטביל. ודחינן טומאת המים היפין בזמן שאין לו זולתם מיזהר זהיר בהו. וטומאתם מלתא דלא שכיח היא ומלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן. ולמה בכלי אבן משום דלא מקבלי טומאה. כדקיי"ל כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה לא מקבלי טומא'. ופירשנוה בתחלת יומא. ומותבינן עלה מדלין בדלי טמא. [כמו] וגם דלה דלה לנו. כלומר ממלאין בו מים מן הבור והוא טהור מאליו כלומר אמאי לא גזרינן דלמא אתי לאטבולינהו.

ודחינן מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י מילוי זכור הוא שאסור להטבילו ולא אתי לאטבוליה.

וכן כלי שנטמא ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט. ולא גזרינן דלמא אתי לאטבולי כלי שנטמא מעיו"ט. מ"ט ביו"ט מזהר זהירי אינשי בכלים שלהן וטומאת הכלים ביו"ט מלתא דלא שכיחא היא דהא זהירי בה. וכל מלתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן. ומותבינן עלה כלי שנטמא באב הטומאה כו'.

ושנינן וולד הטומאה לא משכחת לה דצריך טבילה לטהוריה שלא יטמא אלא גבי כהנים דאכלי תרומה ושני עושה שלישי והן זריזין ולא אתי לאטבולי כלים שנטמאו באב הטומאה אבל וולד הטומאה אינו מטמא דאין שני עושה שלישי בחולין ואי משתמשי בכלי שנגע בוולד הטומאה שרי ליה דהא לא מטמא כדקי"ל אין שני עושה שלישי

בחולין וכן נדה שאין לה בגדים ללבוש מערמת ביו"ט וטובלת בבגדיה ונמצאו בגדיה מוטהרין עמה. משנינן בה מתוך שלא היתרתיה לה להטביל כליה אלא ע"י מלבוש זכורה היא ולא אתיא לאטבולי בגדיה בפני עצמן.
ורב יוסף אמר מתני' גזירה משום סחיטה כו' ופשוטה היא רב ביבי [אמר] גזירה שמא ישהא פי' כל כלים שנטמאו לו יאמר הנה ביו"ט שאין אני עושה מלאכה נטבילם עכשיו טרוד אני במלאכתי ונמצא משהא אותם ביו"ט.
תניא כוותיה דרב ביבי כו' רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי פי' אתמול לא היה יכול להשתמש בו עכשיו ביו"ט משתמש בו נמצא כאילו היום תיקנו ואקשינן אי הכי אדם נמי נראה כמתקן עצמו שאתמול היה טמא ועכשו ניזהר וניתקן ושנינן אדם נראה כמיקר פי' כיורד במים להצטנן בהן ולא להיתקן כו' ואקשינן התינח שבת דאיכא למימר מצטנן הוא דרחיצה בשבת שריא אלא יוה"כ שאסור ברחיצה מאי איכא למימר דליכא למימר נראה כמיקר למה טובל והא נראה כמתקן עצמו ומשני רבא הואיל ובשבת שרי ביוה"כ נמי שרי דליכא מידי דבשבת שרי וביוה"כ אסור ומקשינן ומי אית ליה לרבא הואיל והתנן החושש בשניו לא יגמע בהן חומץ אבל מטבל כדרכו ואם נתרפא נתרפא ורמינן עלה והתניא אינו מגמע ופולט אבל מגמע ובולע.

דף יח:

ואמר רבא ל"ק ואוקמה למתניתין לא יגמע ויבלע לאחר טיבול ומתניתא דקתני מגמע ובולע (לאחר) [קודם] טיבול ואם איתא דאית ליה לרבא הואיל מקודם טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי אלא ודאי לית ליה הואיל ופרקינן הדר ביה רבא לגבי אביי [מההיא] והודה דמתני' לא יגמע ויפלוט היא מהא דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביוה"כ ש"מ דטובלין ביוה"כ ומפורש בפרק שמנה שרצים:
ירושלמי תני כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביוה"כ א"ר חנינא סגן הכהנים כדיי הוא בית אלהינו לאבד עליו הכהנים טבילה אחת דריש ר' לוי בר' חנינא סגן הכהנים ואדם בשבת שכן אדם טובל לקיריו בשבת ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן דוקא של אבן שאינו מקבל טומאה אלא לטהר המים בלבד משיקין אבל לא מטבילין את הכלים ע"ג מימיהן לטהרם.
ואמרי' מתניתין לא ר' היא ולא רבנן.
ופרקינן איבעית אימא ר' היא וכולה מתניתין ביו"ט היא שנוייה שמשיקין אבל לא משיקין אותן בשבת ואע"פ שמשיקין את המים ביו"ט לטהרן אין מטבילין כלים ע"ג

מימיהן לטהרן אפי' ביו"ט וכן דברי ר' מפורשים בלשון הזה בברייתא אבע"א רבנן היא וכולה מתנית' בשבת והכי קתני ושוין שמשיקין את המים בכלי לטהרן בשבת אבל לא מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרן בשבת אבל ביו"ט מטבילין אפי' כלי ע"ג מימיו לטהרן ביו"ט פי' ומשיקין מלשון ותשק ידי לפי וכן והשיקו היקבים:

דף יט.

ת"ר כלי שנטמא מעיו"ט אין מטבילין אותו בי"ט בין השמשות ר' שמעון שזורי אומר אף בחול אסור מפני שצריך הערב שמש אמרו רבנן דבי רב במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו פליגי היכי דמי דנקיט מנא טמא בידיה בין השמשות ורהיט לאטבולי רבנן סברי מדרהיט ידע דבעי הערב שמש כלומר לא יטהר הכלי הטמא אלא עד שיעריב עליו השמש בתר טבילה ולפי' רהיט לאטבוליה קודם ביאת השמש ובחול שפיר דמי ובי"ט הוא דאסור שנמצא מתקן מנא בי"ט לחול כי בעת שיערב השמש ונטהר חול הוא ור' שמעון שזורי סבר האי דרהיט בין השמשות לאו משום דידע דלא מיטהר אלא בהערב השמש אלא משום דטרוד במלאכתו הוא ולפי' ממהר.

ואמר להו רבא במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דברי הכל דלאו כלום הוא והכא בכלי שנגע בו כעדשה מן השרץ ואינו יודע אם כעדשה מטמא אי אינו מטמא ובא לשאל מן החכמים ואמרו לו טמא דקי"ל שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה. וחזינן ליה להאי גברא דאזיל לאטבולי להההוא מנא דאיטמי בכעדשה מן השרץ שאינו מפורש בתורה הוא שנסתפק לו אבל הערב שמש שכתב בפירוש בתורה ובא השמש וטהר מידע ידע ליה ור"ש שזורי סבר מדהא לא ידע הא נמי לא ידע:

[פיסקא] ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה:

ירושלמי כיצד מטבילין מגב לגב רצה לעשות עיסתו על גב גתו או גתו ע"ג עיסתו מטביל את כליו.

מחבורה לחבורה היה אוכל בחבורה זו וביקש עוד לאכול בחבורה אחרת שלמים וכיוצא בהן הרשות בידו והני מילי ביו"ט אבל בחול לא כדתנן הטובל לתרומה והוחזק לתרומה אסור לקודש כיוצא גתו ובדו אחד מהן תרומה והשני קודש עושה בי"ט זו ע"ג זו:

מתני' בש"א מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובה"א מביאין שלמים כו' אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך דבש"א מביאין חגיגה ואין סומכין עליהן ועולת ראייה אין מקריבין כל עיקר ביו"ט ובה"א מביאין שלמים וסומכין ומקריבין עולת ראייה דכתיב לא יראו פני ריקם אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין בי"ט:

ירושלמי בש"א הותרה סמיכה שלא כדרכה ובה"א לא הותרה איזו היא שלא כדרכה מאתמול א"ר זעירא הכל מודים באשם מצורע שסמך עליו מאתמול שלא יצא שלמי נדבה שסמך עליהן מאתמול יצא מה פליגי בשלמי חגיגה ב"ש עבדי לה כשלמי נדבה וב"ה עבדי לה כאשם מצורע אוקמה רב יוסף הא דתנינן נדרים [ונדבות] אין קרבין בי"ט תנאי היא ר"ש בן אלעזר תני שלמים שאינן של י"ט בש"א לא יביא ובה"א יביא והאי תנא תני שלמים הבאין מעי"ט בש"א סומך עליהן מעיו"ט ושוחטן ביו"ט ובה"א סומך עליהן בי"ט ושוחטן בי"ט אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט והני תנאי כהני תנאי דתניא אין מביאין תודה בי"ד בניסן מפני חמץ שבה שאין מביאין קדשים לבית הפסול.

דף יט:

כלומר שהן מרובין ונפסלין בלינה ואין מביאין קדשים לכתחלה ליפסל ולא בעצרת מביא תודה מפני שהוא יו"ט אבל מביא תודתו בחוש"מ בחג הסוכות ואם לא הביא עובר בבל תאחר.

ור' שמעון אומר הרי הוא אומר בחג המצות ובחג כו' ואוקימנה לר' שמעון בחוש"מ סלותי מסלתינן כלומר עושה אדם מלאכה כגון סלין וכיוצא בהן הקרבה מיבעיא דודאי (אין) מקריבין כי פליגי למיקם בבל תאחר ת"ק סבר שלש רגלים אמר רחמנא אפי' שלא כסדרן כיון שעברו עליו ג' רגלים ולא הקריבו עובר במה שכתב כי תדור נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו וגו' ור' שמעון סבר בעינן ג' רגלים כסדרן כדכתיבי באורייתא חג המצות חג השבועות וחג הסכות ר' שמעון לטעמיה דדייק חג המצות ואמר לא היה צריך לכתוב בפסוק חג המצות כאשר לא כתב בפרשת ראה אתה אומר אלי אלא הזכיר חג שבועות וחג האסיף ואמר שלש פעמים למה לא היה צריך מפני שבו פתח הכתוב תחלה וכתב שמור את חדש האביב ועשית פסח וגו' וכתיב בחג המצות לומר שזה ראשון לג' רגלים ואם הקדישו אחר הפסח אינו עובר עליו בבל תאחר עד שיעברו עליו אחר עצרת ואחר סוכות ג' רגלים כסדרן ור' אלעזר בר' שמעון אומר מביא אדם תודתו בחג הסכות ואוקימנה בי"ט עצמו ושמעינן מינה דקסבר נדרים ונדבות קרבין בי"ט ותוב ש"מ (דלא רבי) [דר'] אלעזר בר' שמעון [לטעמיה דס"ל] דחג הסכות לבדו הוא הגורם דאי ס"ד משום י"ט הוא ליתני עצרת מ"ט שביק עצרת ותני סוכות ללמד שזה גורם כלומר בין קודם הפסח הקדישו בין לאחר הפסח כיון שעבר עליו חג הסכות ולא הקריבו עובר עליו בבל תאחר ודייק מחג הסכות.

ואמר לא יאמר בחג הסכות דמיניה סליק למה נאמר לומר שזה גורם:
ויוצא בתודה זו שמקריבה משום שמחה.
ואין יוצא בה משום חגיגה אע"פ שאמר בשעה שנדר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה אסיקנ' המפריש בענין זה נדור ואינו יוצא כלומר נתחייב בנדרו וקידשה ושלמי חגיגה שהן עליו חובה שנאמר וחגותם אותו חג לה' ז' ימים אינן באין אלא מן החולין (וכיון) [וכמו] שאמר ר' יוחנן לר"ל האומר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה הריני נזיר ואגלח ממעות מעשר שני נדור ואינו יוצא נזיר ואינו מגלח.

דף כ.

הזכיר מעשה שדומה לו.
ההוא דאמר הבו ת' זוז לפלוני ולינסוב ברתי אמר רב פפא ת' זוז שקיל דהא אמר הבו ליה ת' זוזי ברתיה אי בעי שקיל ואי בעי לא שקיל ודייקינן מינה טעמא הבו ליה ולינסיב אבל אי פריש ואמר לינסיב והבו ליה אי נסיב ברתיה שקול ואי לא נסיב לא שקיל.
תני תנא קמיה דר' יצחק מאי דכתיב ויקרב את העולה ויעשה כמשפט עולת נדבה מה עולת נדבה כתיב בה אם עולה קרבנו מן הבקר וגו' וכתיב בה וסמך ידו על ראש העולה כו' כך עולת חובה טעונה סמיכה א"ל זו לב"ש היא דאע"ג דכתיב סמיכה בשלמי נדבה שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו' וסמך ידו על ראש קרבנו כיון דבשלמי חובה לא כתיבא סמיכה לא ילפי הני מהני ולפיכך שנו ב"ש במשנתנו מביאין שלמים ואין סומכין דאי ב"ה כיון דגמרי שלמי חגיגה משלמי נדבה לפיכך שנו במשנתנו מביאין שלמים וסומכין עליהן בעולת חובה לב"ה לא היה צריך לכתוב כמשפט וללמוד הימנו סמיכה בעולת חובה אלא אפילו בלא פסוק יליף עולה מעולה כמה דילפי שלמי חובה משלמי נדבה ודחינן וממאי דב"ה זה ששנינו סמיכה בשלמי חובה משלמי נדבה למדו אותה דלמא חובה מחובה למדו שלמי חובה מעולת חובה למדה ועולת חובה גופה בעיא קרא מפורש שיש בה סמיכה ולפיכך אתא כמשפט לומר שעולת חובה טעונה סמיכ' ואמרי' מה ראית שלא ילמדו סמיכה לשלמי חובה משלמי נדבה דאיכא למיפרך מה לשלמי נדבה שכן מצויין בכל השנה כולה ולפיכך טעונין אבל שלמי חובה שאינן אלא בימים טובים בלבד לא עולת חובה נמי איכא למיפרך מה לעולה שכן כליל תאמר בשלמי חובה שאין עולה מהן למזבח אלא דם וחלב בלבד ופרקינן אלא אתיא מבינייא כלומר אתיא משתיהן מעולת חובה ושלמי נדבה.

ושלמי חובה לב"ש לא בעי סמיכה והתניא א"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלמי חובה שטעונין כו':
ת"ר מעשה בהלל שהביא עולה לעזרה לסמוך כו'.

דף כ:

תניא אמרו ב"ה לב"ש ומה בעת שאסור להדיוט בשבת מותר לגבוה שנאמר וביום השבת שני כבשים וגו' בעת שמותר להדיוט ביו"ט שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש וגו' אינו דין שמותר לגבוה כו' אמר רבינא לדברי האומר נדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט ולא תימא דמדאורייתא חזו לאיקרובי ביו"ט ורבנן הוא דגזרו בהו גזירה שמא ישהה אותן כלומר יאמר בשאר ימות השנה אני טרוד במלאכה איני יכול לעלות ולהקריב קרבן הנה כשאעלה לחוג ביו"ט אקריב נדרי לפיכך גזרו שלא יקרבו נדרים ונדבות ביו"ט אלא אפי' מדאורייתא נמי לא חזו דהא שתי הלחם חובת היום הן וליכא למגזר שמא ישהה ואין עשייתו דוחה לא שבת ולא יו"ט ומיבעיא לן לדברי האומר אין קרבין ביו"ט עבר ושחט נדרים ונדבות ביום טוב מאי רבה אמר זורק את הדם להתיר בשר לאכילה ואם נטמא הבשר או שאבד אינו זורק רבה בר רב הונא אמר זורק הדם להקטיר אמורין לערב ואע"פ שנטמא הבשר זורק ואותבינן עליה מהא כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן שהן שלמי צבור כדכתיב ושני כבשים לזבח שלמים או שחטן לשמן קודם עצרת או לאחר עצרת הדם יזרוק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה ע"מ להקטיר אימורין לערב דייקינן מינה דאי עבד אין דקתני אם זרק הורצה אבל לכתחלה לא בשלמא לרבה דאמר זורק הדם כדי להתיר בשר לאכילה כיון דבשבת לאו בר אכילה הוא לפיכך אינו זורק לכתחלה אלא לרבה בר רב הונא דאמר זורק הדם כדי להקטיר אימורין לערב אמאי אינו זורק לכתחלה הלא יקטיר אימורין לערב ועלתה לו בקושיא איבעית אימא אמר לך רבה בר רב הונא כי קאמינא בשבות דיו"ט שהוא קל לפיכך זורק אפילו לכתחלה אבל שבות דשבת דחמירא לא.

דף כא.

עורבא פרח לשון גנאי ופחיתות היא כלומר דעת זו דעת נערים ששוחקין בעורבין.
היום סמכוני באשישות כלומר היום סמכו אותי בישיבה. ואסיקנא לדברי רב חסדא בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל מותר לשוחטה ביו"ט דאי אפשר לאכול ממנה כזית בלא שחיטה ולא דמיא לנדרים ונדבות דהני משלחן גבוה זכו.

אבל עיסה חציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה ביו"ט מ"ט אפשר דפלגו לה בליש' ומותבינן עליה מהא עיסת כלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבין בחלה ומערבין ומשתתפין בה ומברכין ומזמנין עליה ונאפת ביו"ט ואדם יוצא בה י"ח בפסח ואמאי נאפת אותה עיסה חלק הכלבים ביו"ט הא אפשר לחלק העיסה וליטול מנת הרועים ולהניח מנת הכלבים ופריק רב חסדא שאני כלבים הואיל אם נזדמנה לו נבילה אפשר להאכילם ונמצאת כל העיסה לרועים בלבד ואקשינן ומי אית ליה לרב חסדא הואיל והא איתמר האופה מיו"ט לחול רב חסדא אמר לוקה לא אמרינן הואיל ואי מיקלעי ליה אורחין חזו ליה האי נהמא כוליה ורבה אמר אינו לוקה אמרינן הואיל ופרקינן לא שריא הדא מתניתין אלא בדאית ליה נבילה מוטלת דוודאי מפייס להו לכלבים בה שנמצאת העיסה כולה לרועים:

בעו מיניה מרב אי שדו בני החיילות של נכרים קמח על היהודים לאפות אותו ביו"ט להם מותר או אסור ואמר להם אם כשיתנו מאותה הפת לתינוקות של יהודים לא קפדי עליהן הני בני חיילא כל חדא וחדא חזיא לינוקא ושרי אבל אי קפדי נמצאו כי לנכרים עושין ואסור ומותבינן עליה מהא דתניא שאמר שמעון התימני לר' יהודה בן בבא בולשת באה לעירנו ליל יו"ט ובקשו לחטוף את כל העיר ושחטנו להן עגל והאכלנום וא"ל ר' יהודה בן בבא והרי אמר' התורה לכם ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים מכלל שלא עשו כהלכה אמאי והא עגל זה ראוי היה שיאכלו גם הם ממנו חתיכה והנכרים אין ממחין ולא קפדי כי של ישראל היה ופריק רב יוסף עגל טריפה הואי דלא חזי לישראל כלל:

דף כא:

לכם ולא לכלבים תנאי היא יש תנא דהוא ר"ע שאומר מותר ביו"ט לעשות מלאכה לכלבים דכתיב לכל נפש ואפי' נפש בהמה במשמע ור' יוסי הגלילי אוסר שנא' לכם ולא לעובדי כוכבים ולא לכלבים ואמרי' לר' יוסי הגלילי סופלי פי' גרעינין איך מטלטלין אותן ומשליכין אותן לפני בהמות ביו"ט והלא אמר לכם ולא לכלבים ופריק משום דאפילו רטיבתא חזיין להסקה גדולה אבל בשבת לא מטלטלינן להו אלא אגב ריפתא כשמואל דאמר עושה אדם כל צרכיו בפת.

והא דאמר רב כל מידי דחזי ליה לישראל שרי ליה למיעבדיה לנכרים פליגא עליה הא דריב"ל דאמר מזמנין נכרי בשבת ואין מזמנין נכרי ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו ופשוטה היא רב אחא בר יעקב אמר אפי' בשבת אסור לזמוני לנכרי משום שיורי כוסות

גזירה שמא ישתה וישייר מן היין בכוס ונעשה יין נסך והוא מאיסורי הנאה ואסור לטלטלו בשבת וא"ת ליהוי כגרף של רעי קי"ל אסור לעשות גרף של רעי לכתחלה בשבת ולא דמי נמי לכנונא דמטלטל אגב קיטמיה ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים דכנונא לאו איסורי הנאה היא.

מרימר ומר זוטרא כי הוו מיקלעי להו נכרי ביו"ט הוו אמרין ליה אי ניחא לך במאי דטריח לן מוטב ואי לא טרחא יתירא מדעתא דידך לא טרחינן וקיימא לן כוותייהו דבתרא' נינהו וקיימי כריב"ל ונדחת שמועה דרב:

[מתני'] ב"ה מתירין להחם חמין לרגליו אע"פ שאינן ראויין לשתיה וכן אם צריך להתחמם עושה מדורה ביו"ט ומתחמם כנגדה ובית שמאי אוסרין:

דף כב.

מתני' שלשה דברים ר"ג מחמיר כדברי ב"ש אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת פירשה אביי הא דתנן [דאין טומנין את החמין] כדברי ב"ש אליבא דחנניה היא דתני בש"א אין אופין אא"כ עירב בפת ואין מבשלין אא"כ עירב בתבשיל ואין טומנין חמין אא"כ היו חמין טמונין מעיו"ט וכגון שעירב לאפייה ולבישול ולא היו לו חמין טמונין היה ר"ג אוסר להטמין כב"ש וכדתני חנניה משמו.

ואין זוקפין המנורה אוקימנא במנורה של חוליות משום דמחזי כבונה וב"ש לטעמייהו דאמרי יש בנין וסתירה בכלים ובה"א אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים (נמי) וקי"ל כב"ה ותנא [בתוספתא פ"ב] של בית ר"ג לא היו זוקפין המנורה ביו"ט ומעשה שנפלה המנורה בלילי יו"ט ברומי בפני ר"ג והזקנים ועמד ר' עקיבא וזקפה א"ל ר"ג עקיבא מה לך שאתה מכניס ראשך בין המחלוקות א"ל למדתנו רבינו אחרי רבים להטות אע"פ שאתה אוסר הן מתירין והלכה כמרובים. א"ר יהודה משום ר"ג מטלטלין מנורה ביו"ט אבל לא זוקפין:

עולא איקלע לבי רב יהודה בלילי יו"ט קם שמעיה זקף שרגא כלומר זקפה ונתקבץ השמן לאחוריה כדי שתכבה מהרה וישאר השמן ונמצא כאילו מכבה ביו"ט. אותיב רב יהודה לעולא מהא דתניא בשבת הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה נמצא שמעת שזקף הנר וקיבץ השמן אחורי הנר כאילו נסתפק ממנו וחייב משום מכבה וכיון דבשבת חייב פשטינן מינה דביו"ט נמי הזוקף כמסתפק הוא והמסתפק אסור משום מכבה וכיבוי אפי' ביו"ט אסור א"ל עולא לאו אדעתאי כלומר לא עשה השמש דבר זה על דעתי. וכן אמר אביי אסור לכבות הנר ביו"ט אפילו אם צריך

לשמש מטתו ואין לו בית אחר ולא דבר לעשות לו מחיצה ולא כלי לכפותו על הנר ומותבינן עליה אין מכבין הבקעת בשביל לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או קדירה מותר ופריק ההיא ר' יהודה דתני יעשה לכם לכל צרכיכם כי קאמינא דאסור אליבא דרבנן דאסרי. וכן א"ל רבה לאביי אין מכבין דליקה ביו"ט [משום] איבוד ממון אבל אם הוא סכנת נפשות מכבין בשבת וכ"ש ביו"ט איתיביה אין מכבין את כו' ופריק האי ר' יהודה כי קאמינא לרבנן אמר רב יהודה וקנינא שרי פי' מי שאומר כגון אבוקה שהיא עשויה מחתיכות עצים קטנים אם נוטל ביו"ט מאותן העצים שלא אחזה בהן האור שרי:

בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול עין ביו"ט. כגון ריריא דיצא דמא דמעתא קדחא ותחלת אוכלא לא מבעיא לי דאפילו בשבת שרי כי קא מיבעיא לי סוף אוכלא (דפכוחי) [ופתוחי] ינא מאי א"ל אסור איתיביה בקעת כו' ושני ליה האי ר' יהודה היא כי קאמינא אסור אליבא דרבנן ומצאנו חלוקת ר' יהודה ורבנן ביוה"כ רבנן הוו אמרי אם היה כ"ג זקן או איסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן ותניא ר' יהודה אומר עששיות של ברזל היו מרתיחין מערב יוה"כ ומטילין בצונן כדי שתפוג צינתן אמר רב ביבי שלא הגיע לצירוף אביי אמר אפילו תימא הגיע לצירוף לר' יהודה דבר שאין מתכוין מותר ומי אמר אביי הכי והא אמר אביי כו'.

אמימר כחל מנכרי בשבת א"ל רב אשי כמאן כעולא דאמר כל צורכי חולה נעשין ע"י נכרי בשבת ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושהו הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה הכא מסייע בהדיה דעמיץ ופתח עיניה א"ל רב זביד אמר לי כוותיך ואמרי ליה מסייע אין בו ממש אמימר שרא למיכחל עינא ע"י ישראל ביו"ט שני ואפי' בב' יו"ט של ר"ה א"ל רב אשי והא אמר רבא מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממין ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל מה שאין כן בביצה א"ל כנהרדעי סבירא לי דאמרי אף ביצה מותרת.

דף כב:

מאי איכא למיחש דלמא עברוה לאלול הא אמר [רב חיננא בר כהנא] משמיה דר' מימות עזרא לא מצינו אלול מעובר. ואין אופין פתין גריצות אלא רקיקין מ"ט כיון דרקיקין נפיש טרחייהו אף הוא אינו אופה אלא כדי מה שיאכל ביו"ט בלבד וכך מפורש בירושלמי:

ת"ר בש"א אין אופין פת עבה בפסח וב"ה מתירין ואוקמה כמה פת עבה טפח שכן מצינו בעובי לחם הפנים טפח ואתקיף לה רב יוסף אם התירו עובי טפח בלחם הפנים

שכן עשייתן ע"י כהנים שזריזין הן ואין מניחין אותו להחמיץ והן פת עמילה בשיפה ובבעיטה ונעשים בתנור של מתכת בעצים יבישין ובתנור חם יאמרו בפת של הדיוט שאין בה אחת מכל אלו.

משום רבינו הקדוש אמרו מאי פת עבה פת מרובה כלומר נפישא בלישה ומשום טירחא יתירא אמרו ב"ש ולא תימא בפסח בלבד אלא בכל יו"ט כדתניא בש"א אין אופין פת עבה ביו"ט וב"ה מתירין:

מתני' אף הוא אמר ג' דברים להקל מכבדין המטות.

תניא אין מכבדין את המטות. של בית ר"ג היו מכבדין א"ר אלעזר ב"ר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית ר"ג ולא היו מכבדין ביו"ט אלא מכבדין מעיו"ט ופורסין עליהן סדין ולמחר כשאורחין נכנסין היו מסלקים את הסדינים ונמצא הבית מתכבד אמרו לו זה אף בשבת מותרין לעשות כן.

אין מניחין את המוגמר ביו"ט של בית ר"ג היו מניחין א"ר אלעזר בר' צדוק לא היו מניחין מוגמר אלא ערדיסקות של ברזל היו מעשנין מעיו"ט ופוקקים נקבים שלהן ולמחר כשאורחים נכנסים היו פותחין נקביהן ונמצא הבית מתגמר מאיליו אמרו לו זה אף בשבת מותר לעשות כן א"ר אסי מחלוקת לגמר הבית אבל לגמר להריח דברי הכל מותר יש נוסחא אחרינא דברי הכל להריח אסור איבעיא להו מהו לעשן פי' לעשן פירות שהוא מכשירי אוכל נפש ר' ירמיה אמר רב אסור מפני שתחלתו מכבה וסופו מבעיר אמר רב יהודה על גבי גחלת אסור שהוא מכבה ומבעיר אוכל נפש.

דף כג.

ר' ירמיה אמר ע"ג חרס מותר רבה ורב יוסף אמרי אפילו ע"ג חרס אסור משום דמוליד ריחא וכן סחופי כסא אשיראי ואקשינן עלייהו מ"ש מהדס דתניא מוללו ומריח בו קוטמו ומריח בו ופרקינן גבי הדס ריחא מיהא איתא ואוספי מוסיף עלה הכא מוליד ריחא.

רבא אמר ע"ג גחלת לעשן פירות מותר מידידהוה אצליית בשר ע"ג גחלים שאע"פ שתחלתו מכבה וסופו מבעיר שרי.

דרש בר גביהא קיטורא שרי ואמר אמימר אי קיטורא בידי מעשה אומן היא ואסור אי לעשן פירות הא מוליד ריחא ואסור.

ואסיקנא אמר רב אשי אנא אמריתה ניהליה לרב גביהא ומשמא דגברא רבא אמריתה ניהליה והוא רבא דאמר לעשן שרי מידי דהוה בישרא אגומרי. ומסקנא דשמעתא לגמר

את הבית ר"ג מתיר וחכמים אוסרין וקי"ל כחכמים ולעשות מוגמר להריח ולגמר כלים לא איתפריש דשרי והלכתא בכולהי אסור בר מעישון הפירות שהוא מותר.
ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכמים אוסרין:
ירושלמי תנא אי זהו גדי מקולס כולו צלי ראשו על כרעיו ועל קרבו מקצתו שלוק מקצתו צלי או מבושל אין זה גדי מקולס לילי יו"ט של פסח עושין עגל מקולס לילי עצרת ולילי סכות עושין גדי מקולס תודוס איש רומי הנהיג את ישראל לאכול גדי מקולס לילי פסחים. שלחו לו חכמים אילולי לאו תודוס אתה גזרנו עליך נידוי:
תוספתא שהיו קורין אותן פסחים ואמרו לו שהמאכיל לישראל כעין קדשים בחוץ בר נידוי הוא:
[מתני'] ג' דברים ר' אלעזר בן עזריה מתיר חכמים אוסרין פרתו היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה:
ירושלמי רב ושמואל דאמרי תרווייהו אפי' להמשך בה חכמים אוסרין תנא ר' יונה בן פזי דברדיליה אמרו לו או העבר רצועה מפרתך או עמוד מבינותינו אמר רב יוסי ב"ר בון שהיה מתריס כנגדן א"ר חנינא פעם אחת יצאת והשחירו שיניו מפני הצומות.
תנא לא היתה שלו של שכינתו היתה וכי נענש אדם על שכינתו א"ר קיריס ללמדך שכל מי שספק בידו למחות ולא מוחה קלקלה תלויה בו ומקרדין את הבהמה ביו"ט ת"ר איזהו קירוד כינים של בהמה כגון תולעים קטנים תפוסין בעור הבהמה שאי אפשר להסירם אלא בחבורה קרצוף גדולים ואין עושין חבורה וג' מחלוקות בדבר ת"ק דהוא ר' אלעזר בן עזריה סבר דבר שאין מתכוין מותר וקירוד דעביד חבורה כיון דלא מתכוין הוא שרי כ"ש קרצוף דלא עביד חבורה ור' יהודה סבר דבר שאין מתכוין אסור כו' ורבנן דאמרי אין מקרדין אף לא מקרצפין סברי לה כר' יהודה ומחמרי ואסיקנא אמר רב נחמן הלכה כר"ש דסבר דבר שאין מתכוין מותר שהרי ר' אלעזר בן עזריה מודי לו:

דף כג:

[מתני'] הרחיים של פלפלין טמאה משום שלשה כו'. פי' כלי עץ חקוק ובאמצעיתו טס של ברזל קבוע במסמרים עומדים מלמטה והוא נקוב נקבים דקים כמין כברה והעליון משופה ליכנס בתוך התחתון ומצופה ראשו של עליון ברזל עשוי כמין פטפוטין בלוטין קטנים קטנים. ונותן הפלפלין באותו ברזל המתוח באמצע החקוק לאורכו הנקוב ככברה ושוחקין בעליון שראשו מצופה ברזל כמין פטפוטין קטנים גסין יותר מעט מן הנקבים ונותן הפלפלין על הברזל העשוי ככברה וטוחן בעליון וכשישחק יורד מן הנקבים למטה

ויש בקרקעות התחתון נקב גדול סתום כשרוצה פותח ונוטל הפלפלין השחוקין ומפורש בגמ' שלנו וגם כן בירושלמי התחתון כלי קיבול העליון משום כלי מתכות אמצעי משום כברה:

[מתני'] עגלה של קטן טמאה מדרס דהא קסמיך עלה וניטלת בשבת משום דאיכא תורת כלי עליה ואינה נגררת אלא ע"ג כלים אבל על הקרקע לא דעביד חריץ ומשום דאמר דבר שאין מתכוין אסור וסיפא דהא מתניתין תנא אחר אליבא דר' יהודה שהוא שונה כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה מפני שאינה עושה חריץ אלא כובשת ור' שמעון תני גורר אדם מטה וכסא וספסל בשבת ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ וא"צ לומר ביו"ט. דלת הנגררת ומחצלת הנגררת וקנקליה הגורר פותחין ונועלין בהן בשבת וא"צ לומר ביו"ט:

דף כד.

הדרן עלך יום טוב אין צדין דגים מן הביברין ביום טוב כו' אבל צדין חיה ועופות מן הביברין ורמינן עלה הא דתניא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגין אין צדין מהן ביו"ט כו' קשיא חיה אחיה קשיא עופות אעופות ומפרקינן לא קשיא מתנית' ר' יהודה היא דתנן בפ' ר' אליעזר אומר כו' ר' יהודה אומר הצד צפור למגדל וצבי לבית חייב ש"מ דר' יהודה כל חיה שהיא בבית נגמרה צידתה כשמכניסה בבית (שצד) אבל צד הצבי והכניסו לביברין פטור שאינה צידה וכיון שלענין שבת פטור שאינו כצדוי אסור לצוד אותו ביו"ט מן הביברין לפיכך שנה בברייתא אין צדין כי הביברין לר' יהודה כיער חשובין ומתניתין דקתני אבל צדין חיה מן הביברין לחכמים הוא דפליגי עליה דר' יהודה ותנן הצד צפור למגדל וצבי לגינה ולחצר ולביברין נגמרה צידתו וחייב בשבת וקתני לחצר ולביברין ביברין דומיא דחצר כאשר כל מה שבחצר מותר לצוד אותו ביו"ט כך כל מה שבביברין צדוי הוא קודם לכן ואסיקנא עופות אעופות לא קשיא מתניתין בביבר מקורה והוא כבית ונגמרה צידתו וברייתי' בביבר שאינו מקורה שלא נגמרה צידתו כיון שאינו מקורה יתכן שיפרח אחרי כן בכל שעה שירצה לפיכך אין צדין ואי קשיא לך דהא בין ר' יהודה ובין רבנן הצד צפור לבית בשבת פטור הוא שלא נגמרה צידתו והנה הבית מקורה הוא ואעפ"כ אינה צידה בו וכיון דבשבת פטור ביו"ט אסור לצוד ממנו חלוקתם בצפור דרור הוא ושאני צפור דרור משאר עופות דשאר עופות כיון שנכנסין בביבר מקורה נגמרה צידתן אבל צפור דרור אינה מקבלת מרות ואין נגמרה צידתה אלא במגדל.

בחד שחיא פי' כגון ריצה אחת ואינו צריך לפוש ביני ביני. כל היכא דנפל טולא דכתלין אהדדי פי' בעת שהחמה במזרח צל כותל המערבי מגיע עד כותל המזרחי והוא ביבר קטן.
רשב"ג אומר.
היכי דמי מחוסר ואסיק' ואע"פ דבאין לכלובן לערב כגון יוני שובך ויוני עלייה כיון דבעי רבויי להו אסור לצוד מהן ביו"ט אבל אווזים ותרנגולים ויונים הרדסיות אע"ג דצדין אותן כיון דבאין לכלובן לערב ומזונותן עליו ולבוא לכלובן מיהא לא בעו רבויי דבני תרבות הן ואין בורחין מבני אדם אלא כשרואין כי באין לצודן צדין מהן ביו"ט אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג דכל מחוסר צידה כענין שאמרנו אסור ושאינו מחוסר צידה מותר:

דף כד:

מתני' מצודות חיה ועופות ודגים לא יטול מהן אא"כ ידוע שנצודו מעיו"ט ספק אסור ומעשה בנכרי שהביא לר"ג כו' אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר"ג איכא דמתני לה אהא דתניא שוחטין מן הביברין ביו"ט אבל לא מן הרשתות כו' ותריצנא הכי ר' שמעון בן אלעזר אומר בא ומצאן המצודות שנתקלקלו מעיו"ט בידוע שמעיו"ט נצודו הא ספק נעשו כמי שנצודו ביו"ט ואסור אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש בן אלעזר. מאי מותרין דקתני במתנית' רב אמר מותרין לקבל ולעולם אל ימנע אדם את עצמו מבהמ"ד אפי' שעה אחת דאנא ולוי הוינא יתבי כי אמר ר' מותרין לאכילה ולצפרא הדר ביה ואמר מותרין לקבל אנא דהוינא בבי מדרשא (שמעתא) [ושמעתיה] והדרי בי לוי לא הוה תמן ולא שמעה מיניה ולא הדר ביה.
ומותבינן למאן דאמר מותרין לאכילה מהא דתניא נכרי שהביא דורון לישראל אפילו דגין מפולמין ופירות בני יומן מותרין ואי אמרת מותרין לאכילה בני יומן מי שרו באכילה ולטעמיך בני יומן בטלטול מי שרי אלא הכא בכווריי דאדימי כלומר כגון שנתנן בדבש וכיוצא בהן ופירי דכבישי בירקא ואמאי קרי להו בני יומן דאינון כעין בני יומן.
אמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל אם יש מאותו [המין] במחובר לקרקע אפילו בערב אסורים לאכול מהן עד שישהא בכדי שיעשו ואם אין במינו במחובר לקרקע.

דף כה.

הבאים מתוך התחום מותרים. וחוץ לתחום אסורין והבא בשביל ישראל זה מותר לאכול אותו ישראל אחר.
אמר רבה בר רב הונא אמר רב הסוכר אמת המים מעיו"ט ומחר השכים ומצא בה דגים מותרין ואמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד חיה שקינתה בפרדס אינה צריכה זימון פי' הבנים שלה הקטנים השרויין בקן מוכנים הן לפיכך אין צריך זימון.
אמר רב נחמן נפל חברין ברברבתא דהוא רב חסדא. בר חברין רבה בר רב הונא דרב הונא ורב חסדא חברים היו לרב נחמן והיה קורא לרב הונא הונא חברין. פי' ברברבתא כלומר בקושיות התם בהסוכר אמת המים עשה מעשה וכאילו זימן אותן הדגים בידים. הכא גבי חיה שקינתה בפרדס לא עשה מעשה כלום. ועוד התניא עדות מפי שמעיה ואבטליון חיה שקינתה בפרדס צריכה זימון וצפור דרור צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תחליף באמה ואיך תפרש דלא בעיא זימון.
והתניא ר' שמעון בן אלעזר מודין ב"ש וב"ה על שזימן בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורים. בד"א ביוני שובך וביוני עלייה וצפרים שקיננו בטפיחין ובבורות. אבל אווזין ותרנגולים ויוני הרדסיות מותרין שהן ברשות אדם חיה שקינתה בפרדס מותר. ואינה צריכה זימון. וצפור דרור שאינה מקבלת מרות צריך לקשור בכנפיה שלא תחליף באמה והמקשר והמנענע בבורות בטפיחין בשיחין ובמערות מותרין ובאילנות אסורין גזירה שמא יעלה ויתלוש.
המקושרים והמנועניים בכל מקום אסורין משום גזל.
ופרקינן ל"ק הא דתניא אינה צריכה זימון בפרדס הסמוך לעיר משום דחזו לה כל יומא ודעתיה עילויה והא דתני צריכה זימון בפרדס שאינו סמוך לעיר אי זימן אין ואי לא לא דאסוחי מסח דעתיה מינה והני מילי בבת הקטנה אבל באם צידה מעלייתא בעיא:
מתני' בהמה מסוכנת כו'. פי' כגון גוססת וזהו האמור בשר כוס כוס כלומר שחוט מהר קודם שתמות לא ישחוט אותה ביו"ט אלא אם נשאר שהות ביום כדי שיאכל הימנה כזית צלי מבע"י ר' עקיבא אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה.
אמר רמי בר אבא כתיב בתורה והפשיט את העולה וגו' למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא אחר הפשט וניתוח כשם שאין מקריבין העולה למזבח אלא אחר הפשט ונתוח ואסיק' הני מילי לענין מוסר וד"א כדתניא לא יאכל אדם שום ובצל מראשו שנראה רעבתן אלא מעלין.כיוצא בו כו' אבל איסורא ליכא כדרב הונא דאמר בהמה שנשחטה כהלכתה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך שנטרפה ובמה נטרפה והאוכל

ממנה אין בו איסור ור' עקיבא קאי כוותיה דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה ואוקימנא כדתני ר' חייא מבית טביחתה ממש כלומר קודם הפשט וניתוח.

דף כה:

וזה שאמר מקום שטובחת אכילתה כלומר מעדא והוא אחר הפשט וניתוח נדחו דבריו. ועלתה השמועה מקום טביחתה ממש:

ת"ר השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן. שנים דרך ארץ. שלשה מגסי הרוח:

חצובה הוא עשב שבו תיחם יהושע תחומין לישראל את הארץ ובוקע ויורד מכוון דרך נכוחה עד התהום ואם יגזל אחד משדה חבירו חופרין עד שימצאו זו החצובה ומתפרסם הגזלן הנכנס לשדה חבירו ולא למדו מאלו הדברים. לפיכך הוא מקטע רגליהון של רשעים כלומר זה עשב השדה שלא נזהר במצות ואינו נוטה אילך ואילך אלא יורד נכוחו והרשעים נצטוו ומפירין ומניחין דרך ישרה ומעמיקים ועושקים וחומסים.

נטיעה מקטעת רגליהון דבועלי נדות וגם לקצבייא כלומר מוציא אדם כמה הוצאות ונוטע כרם וכיוצא בו וממתין לו שני ערלה עד שנת רביעית ואח"כ אוכל ממנו הרי הן בשני ערלה ממתינין דברי צורם והמזהירם ומי שאשתו נדה אינו ממתין לה עד שתטהר ואינו לוקח מוסר מנטיעה זו אלא בועלה בימי נדתה וכן הקצב אין ממתין עד שתכשר בהמתו אלא ממהר ואוכל קודם בדיקתה.

תורמוסא מקטע רגליהון דשונאי ישראל. כלומר אע"פ שהוא מר אינן משליכין אותו אלא (הוברין) [חוזרין] ושולקין אותו כמה פעמים עד שתמתיק וישראל לכתחלה פשעו ויצאו היינו דאמר אפילו כתורמוס הזה לא עשו בני כו' מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין אמר הקב"ה הללו ראויין שתנתן להן דת אש שנאמר מימינו אש דת למו.

ג' עזין הן ישראל באומות כו':

שחט בהמה ביו"ט בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה כדרך שעושה בחול אלא מביאה בידו אברים אברים:

ת"ר אין הסומא יוצא במקלו והרועה בתרמילו תרגום ילקוט תרמיל (ש"א יז) ואין יוצאין בכסא אחד איש ואשה איני והא ההוא זקן שהיה יוצא בגלוגדקא שלו פי' בטיית מכפה. אריב"ל אם רבים צריכין לו מותר. וכן אמר אחי שקיא אנא כתפתיה כלומר אפיקתיה אכתופיי למר שמואל ומשמשא לטולא.

ומטולא לשמשא. ואסיקנא הני מילי משום דרבים צריכים להן וכל מי שהרבים צריכים לו שרי. וכסא נמי שרי ובלבד שלא יכתף באלנקי פי' שמענו שהיא מרדעת של כתפים רב

נחמן שרא לילתא אשתו למיפק באלנקי ומשום דבעיתא שמא תפול ולא תיישב דעתה לישיבה אלא באלנקי וכן מרימר ומר זוטרא הוו מכתפי להו בשבתא דריגלא באלנקי ומשום ביעתותא ודוחקא דצבורא:

ירושלמי (בפ"א ה"ז) הלכתא ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו' רב הונא הורי לאינתתיה דריש גלותא למיפק בכסא רב חסדא בעי ולא כן תנן אין יוצאין בכסא אחד נשים ואחד אנשים. אפי' ת"ח אין טוענין בדבר זה ורב הונא טועה. מיישא בר בריה דריב"ל מטען בסדיניה מיעול מידרוש לצבורא בשבתא:

תוספתא במס' שבת (פ"ו) יוצאין במוך ובספוג שעל המכה ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או משיחה יוצאין בקליפת השום ובקליפת בצל שע"ג המכה ואם נפל לא יחזיר וא"צ לומר שלא יתן לכתחלה בשבת יוצאין באגד שע"ג המכה וקושרו ומתירו בשבת אספלנית שפרשה מן האגד מחזירה עם האגד. יוצאין באיספלנית ובמלוגמא וברטייה שע"ג המכה ואם נפל לא יחזיר וא"צ לומר לתת לכתחלה בשבת. סוף עירובין:

ת"ר רטייה שפירשה מע"ג המכה מחזירין אותה בשבת ר' יהודה אומר הוחלקה למטה דוחקה למעלה. למעלה דוחקה למטה ומגלה קצת רטייה ומקנח פי המכה ורטייה עצמה לא יקנח מפני שממרח והממרח חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כר' יהודה:

דף כו.

מתני' בכור שנפל לבור ר' יהודה אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו כו' אוקימ' ברואין מומין ביום טוב פליגי והאי דקתני נפל לבור איצטריך סד"א משום צער ב"ח ליערים וליסלקיה כר' יהושע דתני אותו ואת בנו שנפלו לבור ר' יהושע אומר מעלה את הראשון ע"מ לשוחטו ואינו שוחטו ומערים ומעלה את השני כו' קמ"ל דלא עבדינן כר' יהושע ולא יעלה הוה צריך למיתנא ואגב חדא קמ"ל תרתי.

חדא לא יעלה ואי עבר ואסקיה לא ישחוט ואע"ג דנפל ביה השתא מום קבוע והוה ליה מעיו"ט מום עובר.

מהו דתימא כיון דהוה ליה מעיו"ט מום עובר והאידנא הוה ליה מום קבוע דעתיה עלויה הוה מאתמול ולאו מוקצה הוא קמ"ל:

ת"ר בכור תם שנפל לבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו' אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביו"ט. נולד בו מום מעיו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט נולד בו מום ביו"ט רבן שמעון אומר אין זה מן המוכן.

דף כו:

ושוין שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן.
דרש רבה בר רב הונא נולד ביו"ט ומומו עמו מבקרין אותו לכתחלה ביו"ט אמר אביי כוותיה מסתברא מדקתני תלתא בבי בברייתא נולד בו מום מעיו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט לכתחלה הא דאיעבד שפיר דמי נולד בו מום ביו"ט ר' שמעון אומר אין זה מן המוכן דאפילו דיעבד נמי לא ושוין שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן [דאפי' לכתחלה נמי] ודחינן להא ממתניתא דאייתי ר' הושעיא ותני בין שנולד בו ביו"ט ובין שנולד בו מעיו"ט חכמים אומרים אין זה מן המוכן ודייק ר' נחמ' ומוקים לה למתני' כוותיה מדקתני ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מעיו"ט דליכא למימר האי דקתני כל שאין מומו ניכר דלא הוה ביה מום כלל מעי"ט [דקשיא פשיטא] הוא אלא לעולם דהוה ביה מום בעיו"ט ולא ניכר לחכם אי מום עובר אי מום קבוע הוא וקתני [בלשון] חכמים ש"מ דהלכתא כוותיה ומפורש בתלמוד א"י אתא עובדא קומי ר' אמי וסבר למימר ר' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה.
אייתי ר' אושעיא מתניתא דבר קפרא מדרומא ותנא.
וחכ"א כל שאין מומו ניכר מעיו"ט ולא התירו מומחה אלא ביום טוב אינו מוכן וקיבלה וחזר ביה. והא דתניא תלתא בבי אוקימנא לאדא בר אוכמי דמשבש ותני כלומר משובשת היא ולא סמכינן עלה:
בעא מיניה הלל מרבה יש מוקצה לחצי שבת כגון ענבים שהיו לילי שבת ראויין לאכילה. כמשו ואינן לא ענבים ולא צימוקין ונדחו נשבה בהן רוח כל היום ונעשו בסוף היום כמו צימוקין וראויין לאכילה מאי כיון שנדחו בתחלת היום הוו להו מוקצה ואע"ג דהא [חזי] השתא אסירי אי לא.
אמר ליה יש מוקצה:
ירושלמי אין אסור משום מוקצה אלא תאנים וענבים א"ר שמואל בר סרטי מפני שמסריחות בינתים.
איתיביה ושוין שאם נולד ומומו עמו שזה מוכן. והא האי דבשר היה ראוי אגב אמו נולד ביו"ט נדחה ביקר חכם מומו והתירו חזר וקתני הרי זה מוכן. וא"ת כי יש מוקצה איך הוא מוכן ופירק אביי כגון דיתבי [דייני] במקום שנולד בו זה הבכור ובעת צאתו מרחם אמו ראו זה המום והתירוהו מיד איכא דאמרי אין מוקצה אמר לו נימא מסייע ליה. ושוין שאם נולד ומומו עמו כו' איתיביה היה אוכל בענבים והותיר ודעלן לגג לעשות מהן צימוקין לא יאכל מהן בשבת עד שיזמין ויאמר בעת שהותירו יהיו מוכנין לשבת

וכן האפרסיקים כו' ולא מיתוקמ' אלא בזמן דאיחזו ואידחו והדר איחזו. וא"ת כל דבר שהיה ראוי לאכילה אע"פ שנדחה אם חזר ונראה בכשרותו עומד ולא נדחה למה הצריך להזמין אלא מאי יש מוקצה וכי מזמין על דבר שאינו בר אכילה מאי הוי ופרקינן כגון דנדחו ולא נראו לגמרי יש בני אדם שאוכלי' אותן כמותן שהן עכשיו ויש מי שאינו אוכל אם גילה דעתו לאוכלן כמות שהן [הרי גלי] לא זימן נתברר כי מוקצה הן אצלו.

דף כז.

ת"ש מפולין ועדשין כי בעת שהן יבישין ראוין לכוס עודנו בקידרא נדחו מלכוס ועדיין לא נתבשלו נגמר בשולן נראו ואנו מבשלין אותן ביו"ט הנה הן מוקצה א"ל אביי ולטעמיך תקשו לך כל קדירות דבין השמשות דאינון רותחות בין השמשות ואין ראויות לאכילה ולאח' [כך] אוכלין מינייהו אלא כל דבר שגמרו בידי אדם כגון אילו לא קמיבעיא לן דודאי אין מוקצה כי קמיבעי לן גמרו בידי שמים ולא איפשיטה.

ר' יהודה נשיאה הוה ליה בכור שדריה לר' אמי ביו"ט לבקרו סבר דלא למיחזי' א"ל ר' ירמיה והא ר' יהודה תני במתניתין ירד מומחה ויראה ור' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה ואוקימנא למתניתין ברואין מומין ביו"ט פליגי ר' יהודה מתיר ור' שמעון אוסר וכן ר' יצחק נפחא לא רצה לבקר מומין ביו"ט ואמר לו ר' ירמיה כמו שאמר לר' אמי א"ל ר' אבא לר' ירמיה למה אינך מניח לר' אמי ור' יצחק נפחא לעשות כר' שמעון דאמר אין רואין מומין א"ל ר' ירמיה ואת מה בידך א"ל הכי אמר זעירא הלכה כר' שמעון ואסיקנ' מסתברא קאמר מדקתני לה ר' אושעיא במתניתא דאייתי בהדיה הא דר' שמעון בלשון חכמים ש"מ הלכתא כותיה.

מאי הוי עלה ת"ש מדאשכחן ר' שמעון בן מנסיא וחביריו שהקדימו באותו הזמן שהיו קודם ר' מאיר ואמרו הלכה כר' מאיר דתנן בבכורות עד כמה ישראל חייב ליטפל (בבשר):

השוחט את הבכור ואח"כ הראה מומו ר' יהודה מתיר ר' מאיר אומר הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור. ודייקינן אלמא קסבר ר' מאיר ראיית בכור לאו כראיית טריפה כו' א"ל אביי אטו התם בראיית מומין ביו"ט פליגי בגזירת מומין שבגוף אטו מומין שבעין פליגי מפני שמשתנין לאחר מיתה וקנסא הוא דקא קניס ר' מאיר התם.

אי אמי ורדינאה לא היה רואה מומי בכור ביו"ט וא"ר אמי שפיר עביד דלא חזי.

דף כז:

ר' אמי הוה רואה מומין מעיו"ט ולמחר ביו"ט הוה שואלו איך נפל בו מום וכן רבה הוה חייף בעיו"ט ואייתו ליה בכור לבקרו דלי רישיה וחזא למומא ואמר ליה זיל האידנא ותא למחר אתא למחר א"ל איך נפל ביה האי מומא א"ל בכור חזי שערי דרמו מאחורי דהוצא הכניס ראשו בין הוצא לאכול שעורים פרטיה כלומר חתך הקוץ שפתו א"ל ודילמא את גרמת ליה א"ל לא וגרמא דאסור מנא לן דתניא מום לא יהיה בו. אין לי שלא יהיה בו מום אבל אם יש בו מותר לאוכלו במומו מניין שאסור לגרום לו מום שלא יביא בצק ויתן באזנו של גדי כדי שיבוא כלב ויטלנו ת"ל כל מום לא יהיה בו מעצמו מכאן שאסור לגרום לו:

מתני' בהמה שמתה לא יזיזנה ממקומה כו'. משנה זו סתם היא וקתני לא יזיזנה ממקומה לימא תנן סתמא דלא כר' שמעון דתנן מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים ואמרינן אפי' תימא ר' שמעון מתניתין בשמחה ביו"ט ומודה ר' שמעון בשהיו בעיו"ט בחיים ומתו ביו"ט שאסורין לטלטלן (צריך למצוא מקומו) הניחא למר בר אמימר משמיה דרבא דאמר מודי ר' שמעון אלא למ"ד חלוק היה ר' שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו ביו"ט שמותר לטלטלן וליתנם לפני הכלבים מאי איכא למימר.

תרגמא זעירי למשנתנו בבהמת קדשים שטעונה קבורה ואסור להאכילה לכלבים לפיכך לא יזיזנה ממקומה ואמרי' מתני' נמי דוקא דבהמת קדשים היא דקתני עליה ועל החלה עליה דומיא דחלה מה חלה קדש אף בהמה קדש ודייקינן מינה טעמא דהיא בהמת קדשים הא בהמה דחולין שמתה ביו"ט מותר לטלטלה אליביה דר' שמעון הניחא למ"ד חלוק היה ר' שמעון בב"ח שמתו שמותר לטלטלן אלא למ"ד דמודה היה שאסורים מאי איכא למימר ואוקימנא במסוכנת מעיו"ט ומתה ביו"ט דכיון דמסוכנת מתה מאתמול ביו"ט היא ואפילו לר"י ומתניתין בבהמת קדשים ולפיכך לא יזיזנה הא דחולין דברי הכל שרי לטלטלה:

מתני' אין נמנין על הבהמה בתחלה ביו"ט כו' אוקמ' רבה אין נמנין לפסוק לה דמים אבל נמנין עליה ואומר זו כמו זה שמכרה מערב ודמי אותה הבהמה ידועים ושוחטים ומחלקים בלא פסיקת דמים תניא נמי הכי לא יאמר אדם לחבירו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים שנמצא פוסק דמים אלא אומר לו הריני למחצה או לשליש או לרביע [מתני'] וחכ"א אין משגיחין בכך מאזנים כל עיקר.

דף כח.

אמר שמואל אפילו לשומרו מן העכברים אל יתנהו בכף מאזנים והוא דתליא בתריטה שנראה כשוקל בשר אמר רב יהודה אמר שמואל טבח אומן אסור לשקול בשר ביד דנראה כאלו במאזנים הוא שוקל כיון דמשער בידיו כמה שיש בו והוא אומן בזה ודאי מכוון המשקל וכמאזנים חשוב:

ירושלמי תני הטבח לא יהא שוקל בידו ויניח שידו כליטרא אלא חותך בידו בסכין ונותן לזה ולזה וכן (השוקל) [אסור לשקול] במים. אמר רב אסור לעשות בית יד בבשר פי' עושין לו מקום כדי שיהיה תולה אותו באותו המקום וכשרוצה לחתוך ממנו אוחז באותו המקום והוא נקרא בית יד שנראה כעושה כלי ביו"ט והני מילי בסכין אבל ביד שרי אמר רב הונא מותר לעשות סימן בבשר כרב הונא דהוה מחתך ליה אתלת קרנתא רבי חייא ורבי שמעון ב"ר היו שוקלין מנה כנגד מנה ביו"ט כשחולקין הבשר ביניהן למימרא דקפדי אהדדי שלא יטול אחד מהן יותר מחברו והא מותרין הוו להדדי דהא קנו שבע בוניתא ואשתכח בי ר' חייא חמשה מינייהו ולא קפיד ר' שמעון בר' ופרקינן ר' שמעון ור' חייא מוותרי להדדי והני או ר' חייא ור' ישמעאל בר"י אי ר"ש ברבי ובר קפרא והא דשקלי מנה כנגד מנה כמאן לא כר' יהודה ולא כרבנן דמתניתין כו' ואמרינן אינהו דעבוד כר' יהושע דתניא ר' יהושע אומר שוקלין מנה כנגד מנה ביו"ט ואמר רב יוסף הלכתא כר' יהושע הואיל ותנן בבכורות כוותיה דתנן פסולי המוקדשין הנאתן להקדש ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור ודחה אביי ואמר ודילמא לא אמר ר' יהושע דשוקלין מנה כנגד מנה אלא ביו"ט אבל בבכור דאיכא בזיון קדשים אפילו מנה כנגד מנה אסור אי נמי עד כאן לא שרו רבנן מנה כנגד מנה בבכור אלא משום דלא עביד עובדין דחולין דבחולין שוקלין בליטרא ובבכור התירו מנה כנגד מנה אבל ביו"ט דשקיל במאזנים כעובדא דחול אסרי ונדחת דוקיא דרב יוסף:

מתני' אין משחיזין את הסכין כו' ואסיקנא אבל משיאה ע"ג חברתה אמר שמואל ל"ש אלא להעביר שמנוניתא אבל לחדדה אסור והשחזה עצמה אפילו להעביר שמנוניתא אסור.

מאן תנא אין משחיזין דלא כר' יהודה דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד הא כל דבר שאינו אוכל נפש שבת ויו"ט שוין ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש א"ל רבא לרב חסדא דרשינן משמך הלכה כרבי יהודה א"ל יהא רעוא דכל כי הני מילי מעלייתא תדרשון משמאי:

ירושלמי רבי מנא ורבי יוסי בר בון אתפלגון חד אמר מיפוח בהמה ביו"ט שרי מיחבוט

רבי חייא ור' שמעון חד אסר וחד שרי. תני רשבג"א אף מפייס אדם את עצמו בליטרא לידע מה הגיע לו כהדא דרשב"ג. תני הטבח לא יהא שוקל בידו ויניח שידו כליטרא היא אבל חותך בסכין ונותן לזה ולזה.

דף כח:

תני אין מרגילין ביו"ט ולא בחול בבכור ולא בפסולי המוקדשין א"ר בון שלא יהא כעובד עבודה בחייו ועברי סכינא אפומא דדיקלא או אפומא דריחים לחדדה הלכה ואין מורין כן:

להראות סכין לחכם ביו"ט. רב מרי בריה דרב ביסא שרי ורבנן אסרי אמר רב יוסף ת"ח רואין לעצמן ומשאילין לאחרים.

סכין שעמדה אי פסק' אגב דוחקא שרי לחדודה בפומא דרחייא או בפומא דדיקולא או כיוצא בהן אבל במשחזת לא.

דרש רב חסדא סכין שנפגמה ושפוד שנרצם וגריפת תנור וכיריים מחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש.

ואסיקנא מ"ט דת"ק דייק אך אשר יאכל לכל נפש וגו' ולא תימא לכל נפש דאפילו נפש בהמה משמע כדכתב מכה נפש בהמה דהא כתב לכם למעט העובדי כוכבים והכלבים. ור' יהודה דייק לכם לכל צרכיכם ואפילו מכשירי אוכל נפש והני מילי מכשירין שאי אפשר לעשותן מעיו"ט.

אבל מכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט אפילו ר' יהודה אוסר דאתא הוא לבדו ומיעטן: אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצם אסור לתקנו ביו"ט ואע"ג דיכיל למיפשטיה בידיה וכן שפוד שצלה בו בשר אם הוציא הבשר ממנו אסור לטלטלו ביו"ט.

רב מלכא ואיתימא רב אדא בר אהבה אמר שומטו ומניחו בקרן זוית כו' אמר רבינא אע"פ שאין בו בשר מותר לטלטלו מידי דהוה אקוץ ברה"ר הלא קוץ ברה"ר מטלטלין אותו ומניחין אותו בצידי רה"ר כדי שלא יזוקו בו רבים. גם זה השפוד לא גרע מקוץ:

פי' שמועות של רב מלכא שפוד הא דאמרן שפחות בכתובות אפילו הכניסה לו ק' שפחות כופה לעשות בצמר גומות בנדה גומות אע"פ שאין שערות ואלו שמועות של רב מלכיה. בלורית וגבינה במס' ע"ז אפר מקלה במס' מכות ומי שאמר מתני' מלכתא אמר שפחות בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה. שאלו כולן מתני' נינהו אבל שפוד

וגומות שמועות הן והן בלבד לרב מלכא איכא בינייהו שפחות רב פפא אמר שפחות רב מלכיה היא ורב אמר לך לרב מלכין היא:

דף כט.

מתני' לא יאמר אדם לטבח מכור לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהן היכי עביד בסורא אמרי כי תרטא כו' פי' נותן לזה כי תרטא והוא דבר ידוע באותו מקום ולזה פלגו תרטא. ובנרש הוו אומרים כי חלקא ופלגו חלקא. וכן אוזיא וכן ריבעא כולן שם אותו כלי הידוע במקומם:

[מתני'] אומר אדם לחבירו ביום טוב מלא לי כלי זה אבל לא במדה כו' אוקמה שמואל הא דתנן מלא לי כלי זה אע"פ שמכיל מדה ידועה כגון כלי שמכיל קפיזא והוא עשוי להשתמש בו בביתו. אבל לא במדה אבל לא בכלי המיוחד למדוד בו לבני אדם שאינו עשוי להשתמש בו אלא למדוד בלבד כגון קפיזא שהוא עשוי למדוד בו למכירה ולקנייה אלו דברי ת"ק ואתא רבי יהודה למימר אפילו כלי העשוי להשתמש בו כיון שמכיל מדה ידועה אסור למלאותו ולתת אותו לחברו ביו"ט שנמצא כאילו מודד ומוכר לו. ואקשינן וכי ר' יהודה מחמיר בשמחת יו"ט ורבנן [מקילין] והא אפכא שמעינן להו דתנן רבי יהודה אומר שוקל אדם בשר כנגד הכלי כו' ופרקינן דרבי יהודה אדרבי יהודה ל"ק התם בכלי שאינו עומד במשקל ידוע לפיכך מותר הכא למלאות ולתת לו בכלי העומד למדה ידוע אסור לרבנן נמי דאמרי אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר משום שעושה מעשה חול ושוקל במאזנים בשביל כך אסור אבל הכא פעמים שנותן אדם יין בכלי של מדה ושותה לפיכך מותר.

רבה אמר ובלבד שלא יזכור לו סכום מדה.

מעשה באבא שאול בן בוטנית שהיה ממלא מדותיו מעיו"ט כו' וחכ"א אף בחול עושין כן מפני מיצוי המדות.

תנא הוא כינס ש' גרבי יין כו' ואסיקנא יעשה בהן צרכי צבור דתניא גזל ואינו יודע ממי גזל ילך ויעשה בהן צרכי צבור אלו הן צרכי צבור בורית שיחין ומערות:

ירושלמי ר' אלעזר אמר לזעירא בר חמא מלא לי הדין מנא ולמחר אנן מכילין ליה.

אדבריה רב חסדא כלומר שם דבריו בפיו לרבנא עוקבא ודרש לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו אבל באומד קב או קביים ואינו חושש משום מדה.

אמר רב מודדת אשה קמח ללוש בו דכיון דידעה דלישה חמשת רבעים ועוד מסכמת כדי שתיטול חלתה בעין יפה ושמואל אמר אסור ואסקה אבייי ואמר השתא דתנא דבי שמואל

מותר ואמר שמואל אסור שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן ולאפוקי מתניתא הוא דאתא.

דף כט:

דרש רבה בר רב הונא זוטי בנהרדעא הלכה שונין קמח כלומר פעם שניה ביו"ט אמר להו רב חמא אמרו ליה שקילא טיבותיך שדי אחזרי כלומר שיחתה דבריך הטובים במקום קוצים. וכי להוראתך צריכין כבר צא וראה כמה ככרות סובבות בנהרדעא כל אחת כוברת בנפה ובכברה דביתהו דרב יוסף היתה כוברת באחורי הנפה כלומר בנפה מהופכת על פיה והקמח על גבה א"ל חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא כלומר מותר לנפות כדרכו.

ודביתהו דרב אשי הות נהלה אגבה דפתורא כלומר בשינוי ואמר רב אשי בתו של רמי בר אבא היא אילו לא ראתה בבית אביה לא היה עושה.

אומר אדם לחנוני תן לי ביצים ואגוזים במנין שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו: ת"ר הולך אדם אצל טבח הרגיל אצלו ואומר לו תן לי גב אחד או ירך אחת כו' וכן אצל נחתום ואומר לו תן לי ככר אחד או קלוסקא אחת כו' וכן אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר תן לי כ' ביצים ג' אגוזים י' אפרסקין ב' רמונים אתרוג אחד ובלבד שלא יזכור לו סכום מקח פי' לא יאמר לו יש לך עלי ג' כסף תן לי בכסף אחר נעשה לך עלי ב' כספים זהו פי' סכום מקח סכום מנין יאמר לו יש לך ג' אגוזים תן לי עכשיו ג' אחרים הרי יש לך מאה:

דף ל.

הדרן עלך אין צדין המביא כדי יין ממקום כו' לא יביאם בסל ובקופה אבל מביא הוא על כתפו לפניו. המוליך תבן לא יפשול הקופה לאחוריו אבל נוטלה בידו.

תנא אם אי אפשר לו לשנות מותר לעשות כדרכו.

התקין רבא במחוזא הכתפין הנושאים את הקנקנים בדוחקא יעמסו אותן בשינוי הווסת וכי אי אפשר לשנות מותר.

א"ל רבה בר רב חנן לאביי [אמור רבנן] כל היכא דאפשר לשנויי משנינן והא הני נשי ממלאות מים בלא שנוי א"ל מי שדרכה למלאות בכלי גדול תמלא בקטן מרבה בשאיבה שצריכה לשאוב כמה פעמים כדי סיפוקה אם היתה שואבת בכלי הגדול פעם אחת מי שדרכה למלאות בקטן תמלא בגדול מרבה בכובד משאוי תכסהו פעמים שיפול הכיסוי וצריכה לעמסו תקשרהו פעמים שיחתוך וצריכא לקשר תכסהו בסודר פעמים שיגשר [הסודר] במים ותסחיטהו ביו"ט הלכך לא אפשר ולפיכך שרי. תוב א"ל תנן אין מטפחין

ואין מספקין ואין מרקדין פי' מספקין סיפוק שבא בחמתו כדכתיב ויספוק את כפיו טיפוח לרצונו והאידנא קא חזינן להו דקא עבדי ולא אמרי' להו ולא מידי א"ל וליטעמיך הא דאמר רבה לא ישב אדם בפי הלחי של מבוי דלמא מיגנדר ליה חפץ חוץ למבוי ואתי לאיתויי והאידנא חזינן דיתבי אפומא דליחיא ולא אמרינן להו ולא מידי אלא הנח להן לישראל שיהו שוגגין ואל יהו מזידין והני מילי בדרבנן אבל בדאורייתא לא שבקינן להו. נוסחא אחרינא ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא דהא תוספת יוה"כ דאורייתא הוא וקא אכלו וקא שתו עד חשיכה ולא אמרי להו ולא מידי.

מתחילין בערימת התבן אוקמה רב כהנא לר' שמעון דלית ליה מוקצה וסיפא דקתני אבל לא בעצים שבמוקצה.

דף ל:

בארזי ואשוחי כלומר אלו העצים קורות הן ומוקצה מחמת כיס אפילו ר' שמעון מודה שאסור איכא דמתנו להא דרב כהנא אסיפא אבל לא בעצים שבמוקצה ואוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה ורישא דקתני מתחילין בערימת התבן בתיבנא סריא דלא עבדו מיניה אוצר [מתני'] אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה אוקמה שמואל דאין נוטלין לא מן הסוכה ולא מן הדפנות עצמן משום דסתר אוהלא אלא מן העצים הסמוכים לדפנות של סוכה זו ורב מנשה אוקמה באיסורייתא כלומר הדפנות הללו חבילות ע"ג חבילות היו שאינן עשויות לאהל ומותר להסתפק מהן.

תני קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה ולא מן הסמוך לה ור' שמעון מתיר ואקשינן לר' שמעון והא סתר אהלא ופריק רב נחמן בסוכה שנפלה עסקינן ור"ש לטעמי' דלית ליה מוקצה דתניא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק מהן ור"ש מתיר ואמרי' מי דמי התם כיון שסופו ליכבות מצפה אימתי תיכבה יסתפק מן השאר הכא [וכי] היה יודע שתפול הסוכה ונתן בדעתו להסתפק ממנה ופירק רב נחמן בר יצחק לא תימא בסוכה בריאה שנפלה אלא מתניתין בסוכה רעועה עסקינן דמאתמול דעתיה עילויה. ושוין ת"ק דברייתא ור' שמעון בסוכת החג בחג שאסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו ואקשינן וכיון דחל איסורא דחג עלה היכי מצי מתני עלה והא משמיה דר' עקיבא אמרו מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות לה' חג לה' וסוכה לה' ופירק [רב] מנשיא (בריה דרוניא) משמיה דשמואל

סיפא דקתני ואם התנה עליה אינה בסוכת החג אלא בסוכה בשאר ימים טובים ועלה אמרי' הכל לפי תנאו. ואקשי' וסוכה דחג לא מהני בה תנאה.
והתניא סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין כו' עד ואסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו ופרקי אביי ורבא מתניתא זו באומר אינו נבדל מאלין שתליתי בסוכה זו כל בין השמשות דלא חלה עלייהו מעיקרא קדושה אבל עצי סוכה דמעיקרא חלה עלה קדושה אתקצאי כל שבעה. וכי לא אמר בהני עיטורין איני בודל מהן כל בין השמשות נאסרו והא אתמר הפריש ז' אתרוגים לז' הימים אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ואפי' לר' אסי לא אמר אלא יוצא בה היום ואוכלה למחר אבל שבעה ימים לא אמר ופרקינן התם גבי אתרוג מפסקי לילות דלא מיחייב בהו ולפיכך שרי אבל בסוכה שחייב לישב בה בלילות כבימים כל שבעה ימים כיומא חדא אריכא דמי.

דף לא.

מתני' מביאין עצים מן השדה מן המכונס ומן הקרפף אפילו מן המפוזר.
אמר רב יהודה אמר שמואל אין מביאין עצים אלא מן המכונסים שבקרפף ואקשינן עליה והא אנן [תנן] מן הקרפף ואפילו מן המפוזרים שבקרפף [מתני' יחידאה היא] דתניא א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על המפוזרים שבשדות כו' ור' נתן חולק עליו בתוספתא.
אמר רבא עלי קנים ועלי גפנים שבקרפף אע"ג דמכנפי ומותבי כיון דאי אתי זיקא מדלי להו ומבדר להו כמפוזרין דמו ואסירי ואי אתנח עלייהו מנא דלא ליבדרינהו זיקא שרו.
איבעיא להו ר' יוסי לקולא קאמר דשמע ליה לר' יהודה דאמר איזהו קרפף כל שסמוך לעיר והוא דאית ליה פותחת. ובעי ר' יהודה תרתי סמוך לעיר ופותחת וא"ל ר' יוסי בחדא סגי כל שיש לו פותחת אפילו אינו סמוך לעיר אלא ברחוק בתוך התחום שבת שרי והיינו לקולא או דלמא ר' יהודה חדא בעי סמוך לעיר בלבד וא"ל ר' יוסי דבעי תרתי סמוך לעיר ופותחת והיינו לחומרא ופשטינא מדוקיא דמתניתין דקתני כל שנכנסין לו בפותחת נמצא דר' יהודה בעי תרתי וא"ל ר' יוסי כל שנכנסין לו בפותחת לא חיישינן ליה ואפילו הוא רחוק שרי דאי ס"ד ר' יהודה סמוך לעיר בלבד בעי ור' יוסי הוא דבעי תרתי אי הכי והוא שנכנסין לו בפותחת הוה ליה למיתני אלא ש"מ לקולא ש"מ.
אמר רב סלא א"ר זכאי הלכה כר' יוסי:
[מתני] אין מבקעין [עצים לא] מן הקורות כו'.

דף לא:

וסיפא קתני אלא בקופיץ מבקעין קשיא רישא אסיפא ותרצה שמואל אין מבקעין מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט אבל מן הקורה שנשבר' מעיו"ט מבקעין וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום ולא במגל ולא במגרה אלא בקופיץ.
תניא נמי הכי אין מבקעין מן הסוור של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט לפי שאינו מן המוכן.
ולא בקרדום והני מילי בנקבות שלו והוא הפנימי הרחב אבל בזכרות שלו היוצא מן אחוריו מותר. נמצא זה הקרדום הצד הרחב אסור והצד הצר מותר ופשוטה היא:
[מתני'] בית שהוא מלא פירות ונפחת נוטל ממקום הפחת ר"מ אומר אף פוחת לכתחלה ונוטל אקשינן לר"מ אף פוחת בתחלה ונוטל והא קא סתר אוהלא ופרקינן באוירא דליבני פי' לבנים סדורים אחד ע"ג חבירו ואינו בנין ואקשינן והאמר רב נחמן הני ליבני דאייתור מבניינא שרי לטלטולי בהו בשבת הואיל וחזיין למיזגא עלייהו שרגינהו ודאי אקצינהו ופריק ר' זירא תנא ביו"ט אמרו ולא בשבת כלומר לא אמר רב נחמן שרגינהו אקצינהו אלא בשבת. ור' מאיר לא שרי ואמר פוחת כלומר נוטל אלין הלבנים דשרגינהו אלא ביו"ט תניא נמי הכי ר"מ אומר פוחת לכתחלה ונוטל ביו"ט אמרו אבל לא בשבת.
אמר שמואל חותמות שבקרקע כגון (חרותי') [הדות] וחביות טמונות בקרקע וכיוצא בהן ופיהן חתומין וצרורין מתיר אותן הקשרין שבהן החותמות קשורין וחתומים אבל לא מפקיע החותמות עצמן ולא חותך אחד בשבת ואחד יו"ט קתני מיהת חותמות שבקרקע ביו"ט מתיר וחותך קשיא לשמואל דאמר חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט ופריק שמואל הא ברייתא דקתני ביום טוב מפקיע וחותך לר' מאיר היא דאמר אף פוחת לכתחלה ונוטל ומשוי הפקעת חותמות שבקרקע כמו פתיחת הבית כשם שמתיר בבית כך מתיר בחותמות להפקיעם ביו"ט ואנא דאמרי כרבנן דאסרי פתיחת הבית ואמרינן ומי פליגי רבנן עליה דר' מאיר בחותמות שבקרקע שבשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ביו"ט מתיר ומפקיע וחותך הא דלא כשמואל דשמואל אמר חותמות שבסלים מתיר ומפקיע וחותך אחד יו"ט ואחד שבת ואוקמה שמואל לר"נ דאמר אפילו טלית ואפי' תרווד אינו ניטל בשבת אלא לצורך תשמישן לפיכך אסור בשבת ליטול סכין להפקיע או לחתוך בה ואליבא דהאי תנא דתני דשני ליה לר' נחמי' בין שבות דשבת לשבות דיו"ט אבל סיפא דהא מתניתא מסייע ליה לשמואל דקתני סיפא חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט כשמואל:

דף לב.

אין פוחתין את הנר מפני שעושאו כלי ואמרינן מאן תנא דפחיתת הנר משוי ליה מנא אמר רב יוסף ר' מאיר היא דתנן כלי חרס מאימתי מקבל טומאה ר' מאיר אומר משתגמר מלאכתו וכיון שפחת לו מקום לצוק בתוכו שמן כבר נגמרה מלאכתו וחכ"א עד שיצרפנו בכבשן ויכשר להדליק בו ודחה אביי להא דרב יוסף ואמר דלמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם משנגמרה מלאכתו הוי כלי ומקבל טומאה אלא משום דאע"ג דלא חזי למיכל ביה ולאשתמושי בגויה עד שיצרפנו בכבשן השתא מיהא חזי לאנוחי בגויה מידי הכא האי נר קודם שיצרפנו בכבשן למאי חזי ופרקינן הכא נמי כיון שעשה לו פתח חזי לקבולי ביה פשיטי רב אשי מתני' לה הכי אמר רב יוסף ר"א ב"ר צדוק [היא] דתנן אלפסין חרניות טהורות [באהל המת טמאות] במשא הזב ר' אלעזר בר' צדוק אומר אף טהורות במשא הזב לפי שלא נגמרה מלאכתן פירוש אילו אלפסין חרניות סתומות הן דתניא אין פוחתין הלפסין סתומים רשב"ג מתיר. גרסינן בירושלמי תני לפסין סתומין שעשאן מעיו"ט לא יפחתם ביו"ט מפני שהוא כמכשיר [כלי] ביו"ט ורשב"ג מתיר תמן תנינן.

ועל אלפסין חרוניות שהן טהורות כו' אתייה דיחידאה דהכא כסתמא דתמן ודיחידאה דתמן כסתמא דהכא. וקי"ל כלי חרס סתום אינו מטמא באהל המת שנאמר וכל כלי פתוח אבל מטמא במשא הזב כי כלי הוא אע"פ שאין פתוח ור' אלעזר ב"ר צדוק אומר אינו כלי עד שיפתח ופתיחתו היא גמר מלאכתו צעי חקלייתא פירוש קדירות של בעלי כפרים:

ירושלמי ר' בא בשם רב יהודה בקעת סומכה בכותל בשביל שלא תסכסך פירוש מלשון ליחכה נירו וסכסכה אבניו תני אין מכבין את הבקעת בשביל לחוס עליה ואם בשביל שלא תעשן הבית או הקדירה מותר א"ר חנינה בשאין שם אויר אבל יש שם אויר משליכה לאויר ודיו.

אין עושין פחמין אפי' לאוליירין שצריכין לחמם המרחץ בו ביום כדי להזיע שהיתה שנויה קודם גזירה מותר:

ירושלמי א"ר נסא ויאות כן אנן אמרין הדא קלוריתא שרי מושיף ומכחל מינה ביו"ט. א"ר מנא כאן לשימור כאן לרפואה:

דף לב:

ואין חותכין הפתילה לשנים ביו"ט כו' ואוקימנה חותכה באור בפי שתי נרות ופי' כגון שהיתה פתילה ארוכה מכניס קצה הפתילה בפי הנר וקצתה האחרת בפי נר אחרת ומדליקה באמצע ומנתקת ונמצאו ב' נרות דולקין. מוהטין הפתילה ביו"ט עדוי חשכה פירוש המתעבה בקצה הפתילה כמין גחלת ומתעכב האורה מותר לחותכה:
תני בר קפרא בפתילה ג' דברים להחמיר אין גודלין אותה לכתחלה ביו"ט. ואין מהבהבין אותה באור ואין חותכין אותה בשנים וג' דברים להקל ממעכה ביד ושורה בשמן וחותכה באור בפי ב' נרות:
אמר רב עשירי בבל יורדין לגיהנם. כי הא דשבתי איקלע לבבל כו' ואמר נמי כל המצפה לשלחן חבירו עולם חשך בעדו שנאמר נודד הוא ללחם איה וגו':
ת"ר ג' (דברים) שחייהן אינם חיים המצפה לשלהן חבירו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיסורין בגופו ופשוטין הן:
אין שוברין חרס ואין חותכין נייר לצלות בו מליח ביו"ט משום דמתקן מנא ואין גורפין תנור וכירים ואם אי אפשר לו לאפות אא"כ גורפו מותר.
שרקין ליה תנורא פירוש טחין פי התנור בטיט כאשר נותנין הפת או הצלי בתוכו א"ל רב אשי לרבינא אנן ארקתא דפרת סמכינן לה כלומר אין אנו גובלין טיט ביו"ט אלא נוטלין מן העפר המלוחלח אשר על שפת נהר שהוא כעין טיט ובו טחין פי התנור וזה הטיט שבשפת פרת מעיו"ט מכינין אותו. ואפר כירה מותר לגבל ולטוח בו שאינו בן גיבול.
אין מקיפין ב' חביות אחת מיכן ואחת מיכן לשפות עליהן הקדירה:

דף לג.

ירושלמי משום בונה שנמצא עושה כמין כירה ועליה הקדירה אהל אבל אבנים לבית הכסא מותר לצדדן אחת כנגד אחת אמר רב יהודה האי מדורתא ממטה למעלה (שרי) [אסור] פירוש דרך בנין אבל אם אחז העץ למעלה ונתן אחר תחתיו ועוד אחר תחתיו עד שמגיע למטה בקרקע כיון שאינה דרך בנין מותר וכן אם מבקש לצלות ביצים בענין הזה הוא עושה אוחז העליונה ונותן אחרת תחתיה וכן אוחז את הקרשים ומניח את הרגלים:
אין סומכין הקדרה שלא תפול בבקעת וכן אין סומכין דלת בבקעת שלא נתנו עצים אלא להסקה ור' שמעון מתיר ואסיקנא ר' שמעון אינו מתיר אלא כגון זה אבל להנהיג בהמה ביו"ט במקל אוסר משום שנראה כהולך לדרך רחוקה. פירוש חיזרא ממיני קוצים מהו ליטול מהן עץ [כמין שפוד לצלות בו צלי ואסיקנא והלכתא יבישא שרי רטיבא אסור.

דרש רבא לא תכנס אשה לבין העצים ליטול מהן עץ] להכינו אוד שנמצאת עושה כלי ואוד שנשבר ביו"ט אסור להסיק בו ביום. שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים.
למימרא דרבא כר"י סבירא ליה באיסור שברי כלים והא רבא אמר לשמעיה טוי לי בר אווזא ושדי מעיה לשונרא דלא כר' יהודה דתנן ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה לפי שאינה מן המוכן. ודחינן התם נמי מוכן הוא דכיון דמסרחי מאתמול הוה בדעתיה למשדינהו לשונרא:
[מתני'] ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם לחצות בו שיניו ומגבב מן החצר ומדליק וחכ"א מלפניו מגבב ומדליק:

דף לג:

אמר רב יהודה אוכלי בהמה אין בהן משום תיקון ומותבינן עליה מטלטלין עצי בשמים להריח ולהניף לחולה כו' ופרקינן כי תניא ההיא בקשין.
קשין בני מלילה נינהו ואוקימנא הכי מוללו ומריח בו קוטמו ומריח בו בד"א ברכין אבל בקשין לא יקטמנו ואם קטמו פטור אבל אסור לחצות בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת.
תני חדא קוטמו ומריח בו ואוקימנא ברכין ותניא אידך לא יקטמנו ואוקימנא בקשין ואקשינן בקשין אמאי לא והא תנן שובר אדם חבית לאכול ממנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוין לעשותה כלי ועוד הא רבא ורבין בני רב אדא אמרי דרב יהודה הוה מפשח ויהיב להו אלוותא פישחי פישחי פירוש עצי קציעות שמעשנין בהן ואע"ג דהוו קשין וחזו לקתתא דנגרי וחציני ופרקינן אלא לא קשיא הא דתני קוטמו רבנן והא דתני לא יקטמנו ר' אליעזר.
דתניא ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות בו שיניו וחכ"א לא יטול אלא מן האבוס של בהמה ושוין שלא יקטמנו בין ממה שנטל לפניו ובין מה שנטל של בהמה ואם קטמו לחצות בו שיניו ולפתוח בו דלת בשבת בשוגג חייב חטאת ביום טוב במזיד לוקה מדברי ר' אליעזר וחכ"א אחד זה ואחד זה בין ביו"ט בין בשבת אינו אלא משום שבות ר' אליעזר דקתני התם קטמו לחצות בו שיניו ולפתוח בו דלת חייב חטאת הכא לא יקטמנו לכתחלה להריח בו ואם קטמו פטור אבל אסור ורבנן דאמרי אפילו קטמו לחצות בו שיניו ולפתוח בו דלת אינו חייב אלא משום שבות הכא קוטמו להריח בו לכתחלה. פירוש במוסתקי כמו קציעות מחודקין בתוך החבית:

פיסקא אין מוציאין אור לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים מ"ט דמוליד ביו"ט.
ואין מלבנין הרעפין לצלות עליהן בשר ופירוש אין מצרפין הקדרות באש ואוקמה ר' יוחנן דמתכוין לבודקן אם מקבלין האור כלומר אם נגמר' מלאכתן ולא יתבקעו ואמרי לה מפני שצריך לחסמן לסתום הנקבים.

דף לד.

ובעינן למפשט מהא [בהא] דתנן דרסה או שטרפה בכותל או שרצצתה בהמה והיא מפרכסת ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה ותני עלה ר' אלעזר בן אנטיגנס אומר משום ר' אליעזר בן ינאי אפי' שהתה מעת לעת צריכה בדיקה וכיון שצריכה בדיקה לא שחטינן לה ביו"ט כשם שאין מלבנים הרעפים. ואוקימנא משום דצריך לבודקן. ודחה ר' זירא ואמר אנן מפני שצריך לחסמן מתנינן לה.
ת"ר אחד המביא את האור ואחד שופת קדירה חדשה בלא מים.
ומשום ליבון נגעו בה. ואחד נתן בה מים ואחד נתן בה בשר ואחד נתן בה תבלין ואחד מגיס בה כולן חייבין והוא שהיה אור מקודם לכן שכולן עשו מעשה הנותן עצים משום מדליק והנותן מים משום מחמם והנותן בשר משום מבשל כו'. ואם לא הביא האור אלא אחר כולן אינו חייב אלא הנותן האור בלבד:
ת"ר תנור וכירים חדשים נטלין בחצר כשאר הכלים אבל אין סכין אותן בשמן. ואין טשין אותן במטלית ואין מפיגין אותן בצונן לחסמן כדי לתקנן ואם בשביל לאפות מותר.
ת"ר (אין) מולגין את הראש ואת הרגלים. פירוש מרתיחין אותן בחמין להעביר השיער מעליהן ומהבהבין אותן באור אבל לא טופלין אותם בחרסית ולא באדמה. ואין גוזזין אותן במספרים ואין גוזזין הירק בתספורת שלו אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות.
ומסיקין ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי. פירוש אנטיכי כדתנן אנטיכי אע"פ שגרופה אין שותין ממנה והני מילי בשבת אבל ביו"ט מותר. ואין אופין בפורני חדשה שמא תפחת:
ת"ר אין נופחין באור במפוח אבל נופחין בשפופרת ואין מתקנין השפוד ואין מחדדין אותו ואין פוצעין קנה לצלות בו מליח אבל פוצעין אגוזים במטלית ואין חושש משום קריעה:
אלו כולן פשוטות הן והלכות הן:

דף לד:

מתני' א"ר אלעזר עומד אדם על המוקצה ע"ש כו' בעא מיניה רבא מרב נחמן דבר שלא נגמרה [מלאכתו] ועדיין פגין הן ולא נתחייבו במעשר. כדתנן (מעשרות פ"א) מאימתי הפירות חייבין במעשר התאנים משיבחילו כו' ונכנסה השבת ונכנסה לענגה לכל דבר הראוי לו לשבת. ואפילו אלו הפגין וכיוצא בהן וכגון הקשואין קודם שיפקסו והאבטיחין קודם שישלקו אע"פ שלא נתחייבו למעשר כיון דלענין עונג אוכל הן כמו שנגמרה מלאכתן לענין מעשר דמי וחייב לעשר או לא.

א"ל שבת קובעת כי האי גוונא וחייב לעשר. ואקשינן עליה שבת קובעת וחצר קובעת כשם שהחצר אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו דתנן במעשרות פרק ג' המעביר תאנים בחצירו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופטורין כך שבת לא תקבע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. אמר (לך) [ליה] תלמוד ערוך הוא בידינו ששבת קובעת את המוקצה למעשר ואפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

ואמרינן אף [אנן] נמי תנינא ועוד א"ר אליעזר עומד אדם על המוקצה ערב שבת כו' ודייקינן מדקתני בשביעית ש"מ משום דלאו בת עשורי היא ולפיכך שרי למיכל מיניה אפילו בשבת. הא בשאר שני שבועי אסור לאכול בשבת עד שיעשר משום דשבת קבעה. ופרקינן לאו משום דשבת קבעה אלא משום דפירש ואמר מיכן אני אוכל למחר. אמירתו היא שקבעתו דגלי דעתיה דגמרה בהכי כמה שהוא עכשיו היא גמר מלאכתו והאי אפילו בחול אמירתו קובעתו למעשר ואמאי לא תני בחול אלא בע"ש קמ"ל דטבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן.

דף לה.

ולא מיבעיא בשביעית דלאו בת עשורי היא שרי אלא אפילו בשאר שני שבועי אם אמר במוקצה מיכן אני אוכל למחר מוכן הוא וחייב במעשר ואם עבר ותיקנו מותר לאכול ממנו בשבת ואקשינן אמאי מחייב ר' אליעזר בדבר שלא נגמרה מלאכתו והלא מה שמשייר מכדי אכילתו מחזירו אצל העיקר שנטלו ממנו עד שתגמר מלאכת הכל כאחת ושמעינן ליה לר' אליעזר דכי האי גוונא לא קבע. דתנן במעשרות פרק ד' הנוטל זיתים מן המעטן טמא פטור מפני שמחזיר את המותר.

ואוקימנא לרישא במעטן טהור וגברא טמא דלא מצי לאהדורי מה שישאר לו מן הזיתים וסיפא במעטן טמא וגברא טמא דאכיל מאי דאכיל ומאי דאשתייר ליה מן זיתיא מהדר להו למעטן ולפיכך פטור.

ופרקינן מתניתין נמי במעטן טהור וגברא טמא ואקשינן והלא מתניתין מוחזרין ועומדין הן כלומר עדיין לא נגע בהן כלל אלא דיבור בלבד אמר מיכן אני נוטל למחר.
אמר רב שימי בר אשי ר' אליעזר לטעמיה [דאמר] אפילו תרומה קובעת וכל שכן כשאומר מיכן אני אוכל למחר דתנן במעשרות פרק ב' פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן ר' אליעזר אוסר לאכול מהן עראי וחכמים מתירין.
ת"ש מסיפא וחכ"א עד שירשום ויאמר כו'. כענין הראשון ופשוטה היא. הנה העמדנו טעמא דר' אליעזר משום דאמר מיכן אני אוכל למחר קבעה לה שבת עילווה. ורמי דר' אליעזר אד"ר אליעזר דתנן בתרומות פרק ח' היה אוכל באשכול ונכנס מגינה לחצר ר' אליעזר אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור.
חשכה בלילי שבת ר' אליעזר אומר יגמור כו' הנה כיון שהיה אוכל באשכול מערב שבת וחשכה בלילי שבת כאילו אמר מיכן אני נוטל כיון שתופס בידו האוכל ואוכל וא"ר אליעזר יגמור ולא קבעה שבת ומשנינן התם כדתני ר' נתן בירושלמי דתני ר' נתן לא שאמר ר' אליעזר משום שהתחיל באשכול בהיתר יגמור אלא שר' אליעזר אומר ימתין עד מוצאי שבת ויגמור. ש"מ. אבל בשבת לא משום דקבעה לה שבת כי האי גוונא.
א"ר יוחנן אחד שבת ואחד חצר ואחד תרומה ואחד מקח כולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו.
שבת לאפוקי מהלל דתניא המעביר פירות ממקום למקום וקדש עליהן היום. א"ר יהודה הלל עצמו אוסר ומדקאמר וקדש עליהן היום שמע מינה דדבר שלא נגמרה מלאכתו [הוא] דאם נגמרה מלאכתו מאי איריא קדשה שבת אפילו בחול נגמרה מלאכתו אסור.

דף לה:

חצר לאפוקי מדר' דתנן המעביר תאנים בחצירו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופטור שקציעתן היא גמר מלאכתן והואיל ועדיין לא עשאן קציעות אוכלין מהן עראי ופטורין. תני עלה ר' מחייב ור' יוסי ב"ר יהודה פוטר.
תרומה לאפוקי מדר' אליעזר דתנן פירות שתרם מהן תרומה עד שלא נגמרה מלאכתן ר' אליעזר אוסר לאכול מהן עראי מן הפירות שהוציא מהן תרומה כי התרומה קובעתם ואוסרתם וחכמים מתירין. מקח לאפוקי מדתניא הלוקח פירות מעם הארץ ממקום שבני אדם דורסין אוכל מהן עראי.
ומעשרן דמאי. שמע מינה תלת.

שמע מינה מדקתני ממקום שבני אדם דורסין לא נגמרה מלאכתו עדיין שהרי לא נדרסו וקתני אוכל מהן עראי ולא קבע מכלל שהמקח קובע אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו [דגרס בהדיא בירושלמי במעשרות פ"ב ר' יוסי בשם ר' אילא אומר (כל מעשר שני) [אוכל מהן] עראי [משום] (מעשר שני) דבר שלא נגמרה מלאכתו ושמע מינה רוב עמי הארץ מעשרין. מדקתני מעשרן דמאי ואין מעשרן ודאי. ושמע מינה מעשרין עמי הארץ אפי' בדבר שלא נגמרה מלאכתו דהא פירות הללו לא נגמרה מלאכתן ולא מחייבינן ליה לעשורינהו ודאי אלא דמאי מספק.

אי נמי מקח לאפוקי מדתנן זה לאכול וזה לקצות חייב הנה הלוקח לקצות לא נגמרה מלאכתו וקתני חייב שמע מינה דסבר דמקח מחייב אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו:

הדרן עלך המביא כדי יין.

משילין פירות. אבל לא בשבת. פירוש משילין משלשלין מאן דתני משילין לא משתבש דכתיב כי ישל זיתך.

משחילין דתנן השחול והכסול. שחול שנשמטה יריכו כו'. וכן משירין ומשחירין כולם טעם אחד הוא מלשון הורדה ושלשול:

ירושלמי תני היה שם חלון משחילין דרך חלון משילין פירות כמה כאותה ששנינן אפילו ד' ה' קופות של תבן ושל תבואה כו' הכא אמר רב נחמן לא שנו אלא באותו הגג אבל מגג לגג אפילו גגותיהן שוין לא ותניא נמי הכי.

דף לו.

ותוב הכא תניא לא ישלשלם בחבל בחלונות ולא יורידם דרך סולמות התם משום ביטול בית המדרש מאי שרי אי אסיר ולא איפשיט. מכסין פירות בכלים מפני הדלף ר' יצחק אמר פירות ממש שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת.

עולא אמר אפילו אוירא דלבני.

תנן וכן כדי יין וכדי שמן כלומר פירות אין לבנים לא ופרקינן אלו הכדות טבל הן שהן חשובין כלבנים שאינן ראוין לאכול מהן היום. ועוד אקשינן לר' יצחק נותנין כלי תחת הדלף הנה אינן פירות ופירק בדלף הראוי להשתמש בהן וכן פורסין מחצלת ע"ג כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים כו'. ופירק כוורת נמי בדאיכא דבש בגווה שהן פירות.

דף לו:

ובלבד שלא יתכוין לצוד כלומר כשפורש מחצלת על הכוורת ירויחה למחצלת מעט מחוץ לנקב שנכנסין ויוצאין בו הדבורים. כי אם ישלשל המחצלת בדפני הכוורת במקום הנקב אין הדבורים יכולין לצאת ונמצא כצודה בשבת או ביו"ט ואע"פ שאין במיני דבורים ניצוד:

נותנין כלי תחת הדלף בשבת תנא נתמלא הכלי שופך ושונה ואינו נמנע. ירושלמי א"ר חנינא עשו אותה כנהרות ומעינות שבאו מחוץ לתחום ותני כן נהרות ומעינות שבאו מחוץ לתחום ממלא מהן בשבת ואצ"ל ביו"ט.

בי ריחייא דאביי דלוף א"ל רבה עייליה לפורייך התם כי היכי דליהוי האי דלף כגרף של רעי ועביט של מימי רגלים ואפקיה א"ל וכי עושין גרף של רעי לכתחלה אדשקלו וטרו נפל בי ריחייא דאביי אמר תיתי לי דעברי אדמר.

אמר שמואל גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציאן לאשפה תניא נמי הכי. כשמחזיר הכלי נותן בו מים ומחזירו ואסיקנא דגרף של רעי מוציאין אותו אפילו בפני עצמו בלא כלי מההוא עכברתא דאשתכח באספרמקיא דרב אשי ואמר להו שקלוה בצוציתא מלשון ציצית הראש ואפקוה:

מתני' כל שחייבים עליו משום שבות ומשום רשות ומשום מצוה בשבת חייבין עליו ביו"ט אלו הן משום שבות לא עולין באילן גזרה שמא יתלוש:

ירושלמי אין עולין לאילן בין לח בין יבש רבי אחא בשם רבי אמר אסור לדוש על גבי זמורה בשבת היא שורשי אילן היא קולסי כרוב בגבוהין ג' אבל אינן גבוהין כארץ הם מפני מה אין עולין באילן שמא ישכח ויאכל או שמא ישכח וירעיד.

ולא רוכבין על גבי בהמה מפני שהוא מצווה על שביתת בהמתו כמוהו שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וגו'. גמרא דידן לא רוכבין על גבי בהמה גזרה שמא יחתוך זמורה ולא שטין על פני המים גזירה שמא יעשה חבית של שייטין לא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין גזרה שמא יעשה כלי שיר:

ירושלמי לא מספקין סיפוק הבא מחמתו כדכתיב ויספוק את כפיו ולא מטפחין טיפוח שהוא לרצונו ר' יונה וחברייא חורינא אומר בין הכן בין הכן אסור ור' יונה אומר אחורי ידיהן שרי דהוה סבין ביומי והוו מטפחין אחורי ידייהו בשבתא בהלולא דר' שמעון בר' הוו מטפחין אחורי ידייהו בשבתא עבר רבי מאיר ושמע קלהון אמר רבותינו הותרה השבת שמע רבי קליה אמר מי הוא זה שבא לרדותינו בתוך ביתנו שמע רבי מאיר קליה דרבי וערק נפקין פריי בתריה מיפרי אפרח רוחא פקוליה מן על קדליה דרבי מאיר

אודיק רבי מן כוותא וחמא קדליה דר' מאיר מן אוחורי אמר לא זכיתי לתורה אלא על דחימית קדליה דר' מאיר מן אוחורייי ר' יוחנן ור"ל תרוויהון אמרי לא זכינן לאורייתא אלא על דחזינן אצבעתיה דר' מן גולגיקין דידיה.

דף לז.

ולא מרקדין ריקוד עוקר רגלו אחת ומניח אחת קיפוץ ב' רגליו כאחת א"ר אלעזר כל משמיעי קול אסורין בשבת ומסקנא אקושי אתרעא בשבתא לא:

ואלו הן משום רשות לא דנין והא מצוה קעביד דאיכא דעדיף מיניה ולא מקדשין בדאית ליה אשה ובנים דלאו מצוה קעביד ולא חולצין ולא מיבמין בדאיכא אח גדול ממנו דאמרינן מצוה בגדול לייבם. וכולהו מאי טעמא לא גזרה שמא יכתוב:

ירושלמי תני ר' חייא דנין דיני ממונות בע"ש ואין דנין דיני נפשות ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין מאי טעמא משום דמחזי כמקח וממכר ולא מגביהין תרומות ומעשרות הני מילי דטבילי מאתמול אבל דטבילי ביו"ט כגון הלש עיסה לאפרושי מינה חלה וכיוצא בה מפרשינן ויהבינן ליה לכהן הני משום רשות אין משום מצוה לא כו' ופריק ר' יצחק לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שבות גרידתא דאסור אלא אפילו שבות דמצוה אסור וכ"ש שבות דרשות תנא אין דנין ולא מקדשין ולא מגרשין ולא ממאנין ולא חולצין ולא מייבמין רשות לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו ביו"ט ק"ו בשבת אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד וכולן שעשו ישראל בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעים מה שעשה עשוי בשבת ואין צריך לומר ביו"ט:

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד והתנן משילין פירות כו' ופריק רב יוסף ולא קשיא מתניתין דהכא ר' אליעזר היא ומתניתין דמשילין ר' יהושע דתניא אותו ואת בנו שנפל לבור ר' אליעזר אומר מעלה את הראשון כו' ודחי אביי דלמא עד כאן לא קאמר ר' אליעזר גבי הבהמה שהיא בבור עושה לו פרנסה במקומה ואינו מעלה אותה משום דאפשר לה בפרנסה במקומה אבל גבי פירות שהן בגג אי אפשר שלא יפסידם אלא אם כן משילן הכי נמי דשרי אי נמי עד כאן לא קשרי ר' יהושע התם אלא בהערמה דמחזי כמעלהו לשוחטו אבל להשיל פירות בהדיא משום שלא יופסדו לא. ונדחה זה ושני רב פפא לא קשיא מתניתין דמשילין בית הלל דמתירין ומתני' דהכא בית שמאי היא דתנן אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים ובית הלל

מתירין. ושרינן לאוקומה למתניתין אפי' לבית שמאי דטלטול בעלמא הוא ונדחה. וכרב פפא קי"ל דהא דקתני אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד דברי בית שמאי הן. ובית הלל פליגי עלייהו:

ירושלמי אין בין יו"ט כו' והא סקילה בשבת ואין סקילה ביו"ט כרת בשבת ואין כרת ביו"ט מכות ביו"ט ואין מכות בשבת וא"ת בדברים שיש בהן אוכל נפש והא קתני משילין פירות ביו"ט כו' ועוד שוחקין עצי בשמים למילה ביו"ט אבל לא בשבת א"ר יוסי והוא שמל ותו התני מודים חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע כו' מהו להדליק נר של בטלה א"ר אבינא תני בית שמאי אוסרים ובית הלל מתירים:

דף לז:

הבהמה והכלים כרגלי הבעלים כו'. אוקימנא בב' רועים לפיכך כרגלי הבעלים אבל הא דתני ר' דוסא הלוקח בהמה מחבירו מעיו"ט אע"פ שלא נתנה לו אלא ביו"ט הרי היא כרגלי הרועה אוקימנא ברועה אחד א"ר יוחנן הלכה כרבי דוסא. המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי הוא כרגליו כלים המיוחדים לאחד מן האחים כרגליו ושאין מיוחדין למקום שכולן הולכין:

ת"ר שנים ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית לבית המדרש וזה לילך בו ערבית לבית המשתה זה עירב עליו לצפון וזה עירב עליו לדרום זה שעירב לצפון מהלך כרגלי מי שעירב עליו לדרום וזה כו' אם יש בו אלפים אמה לכל רוח ואם יערב לצפון בסוף אלף מקיר העיר וחוצה יש לו רשות להלך לצפון ג' אלפים ובדרום אלף בלבד וזה פירושו כגון שעירב אחד מהן לצפון בסוף אלף והאחד בסוף אלף לדרום נשאר לזה שעירב לצפון אלף בדרום כלומר יש לו רשות להלך אלף בדרום שנשארו לו מן האלפים שבצפון וכן הדין בחבירו ואם מיצעו עליו את התחום הרי אלו לא יזיזהו ממקומו כלומר אם עירב האחד בדרום בסוף אלפים נמצא שהעתיק רשותו מן העיר ושבת בסוף אלפים אמה [להלך בדרום אמה] ואין לו בצפון אפילו אמה אחת וכן אם עירב חבירו לצפון בסוף אלפים העתיק אלפים שהיו לו בדרום לצפון ולא נשאר לו בדרום כלום וכיון שחלוק זה קנה שביתה כרגלי שניהן וזה אין לו בצפון כלום רשות להלך בו והאחר אין לו בדרום רשות להלך אפילו אמה אחת לא יזיזהו ממקומן וזה פירוש אם מיצעו עליו את התחום.

איתמר שנים שלקחו חביות בשותפות ביו"ט וזה צריך לילך בדרום וזה צריך לילך בצפון אמר רב חבית מותרת לחלקה וליטול זה חציה בצפון וזה חציה בדרום אבל הבהמה אסורה ואע"ג (דאין) [דיש] ברירה וכיון שחלקו ונוטל זה חציה וזה חציה נתברר כי כל

אחד מה שלקח הוא חלקו המגיעו מאתמול. ולמה אוסר רב משום דקא ינקי תחומין מהדדי פירוש הבהמה איבריה יונקין זה האבר אגב זה האבר ואי אפשר שלא נשאר מזה החצי לזה ומזה החצי לזה. ואקשו לרב [לאסור] מוקצה לא חששו כלומר הבהמה כולה אתמול מוקצה היתה ואנו שוחטין אותה ביו"ט לאיסור שינק זה החצי חששו שתיק רב ור' יוחנן אמר אפילו חבית נמי אסורה וקי"ל כר' יוחנן. איתמר רב אמר יש ברירה ור' יוחנן אמר אין ברירה.

ואקשינן וסבר ר' (יוחנן) יש ברירה והתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאים נפתח אחד מהן כו' וכבר פירשנוהו למעלה ופירק אפיך רב אושעיא אמר אין ברירה ור' יוחנן אמר יש ברירה.

ומי איתי ליה לר' יוחנן ברירה והאמר ר' אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו הרי הן כלקוחות ומחזירין זה לזה ביובל וא"ת יש ברירה למה מחזירין כיון שלקחו נתברר כי זהו חלקו המגיעו שהורישו אביו מתחלה. וא"ת שאני ירושה שהיא מן התורה ולפיכך אין לו ברירה אבל בדרבנן איתי ליה ברירה ומי איתי ליה ברירה כלל והתני [איו] ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על ב' דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו כו'.

דף לח.

ומקשינן עלה מ"ש לכאן (מכאן) [ולכאן] דלא דאין ברירה למזרח ומערב נמי אין ברירה [ופריק ר' יוחנן לעולם אין ברירה] ולמה אם בא חכם למזרח עירובו למזרח משום שכבר בא חכם.

וחזרנו לעולם לא תיפוך. ור' אושעיא הוא דאית ליה ברירה. וכי אית ליה ברירה בדרבנן אבל בדאורייתא לית ליה.

דרש מר זוטרא הלכה כר' אושעיא.

אמר שמואל שור של פטם ששחטו ביו"ט הרי הוא כרגלי כל אדם. משום דאית ליה קלא וכל איניש דעתיה עילויה מאתמול. אבל שור של רעי כרגלי אנשי אותה העיר:

השואל כלי מחבירו מערב יו"ט.

אע"פ שלא נתנו לו אלא ביום טוב הרי הוא כרגליו.

אבל השואל ביו"ט הרי הוא כרגלי המשאיל ואע"ג דרגיל דשאיל מיניה תדיר ולא אמרינן כמאן דמשאיל ליה מעיו"ט דמי. וכולן ברשותא דמשאיל קנו שביתה הרי הן כרגלי המשאיל ואין רשות לשואל (להלך) [להוליך הכלי] אלא במקום שמותר למשאיל לילך:

האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים לעיסתה הרי הן כרגלי שתיהן. ר' יהודה פוטר במים. מפני שאין בהן ממש. אשכחינהו ר' אבא לרבנן דיתבי וקא הוו במתניתין וקאמרי וליבטלו מים ומלח לגבי העיסה כי היא הרוב אמר להו ר' אבא אי הכי כי המעט בטל ברוב.

דף לח:

מי שנתערב לו קב חטין בי' קבין של חבירו יאכל הלה וחדי. שחקו עליו. אמר להן וכי מלבושיכם לקחתי שתשחקו על דברי כו'.

א"ר אושעיא שפיר עבוד דאחיכו עליה למה לא אמר חיטין שנתערבו בשעורין משום דהוו ליה מין בשאינו מינו (ולא בטיל) [ובטיל] חיטין בחיטין נמי לר' יהודה דם אין מבטל דם ולא בטיל הא לרבנן מין במינו בטל ברוב.

אמר ליה רב ספרא לר' הושעיא משה שפיר קאמר להו לא שמיעא להו הא דאמר רבה ב"ר חייא קטוספאה משמיה דרב הבורר צרור מגרנו של חבירו משלם לו דמי חיטין כלומר כיון שהיה (מורח) [מוכר] כמו שהוא בצרורותיו ללוקח לא ביטלו ולפיכך חייב לשלם לו. וכ"ש חיטין בחיטין כך אלו המים והמלח כיון שעתידה ללוש בהן העיסה וכי לא תתקיים לישה אלא במים ולא ביטלתם וזה דומה לזה.

א"ל אביי לרב ספרא ולא שני ליה למר בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין. כגון מי שנתערב לו חיטין בחיטין או מי שבורר צרור מגרנו של חבירו דודאי לא בטל והאיך ידמו למי שכבר השאילם ואין לו תובעין (לעולם) [ולעולם] דודאי בטל. ואקשינן אלא הא דאמר רב חסדא במסכת מנחות פרק ג' נבילה בטלה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה. הא נבילה דכי אית. לה תובעין למה בטלה.

ופריק איסורא בטיל וממונא לא בטיל. פירוש חתיכת בשר נבילה שנתערבה בחתיכות בשר שחוטה בטלה טומאת הנבילה (מן) [בין] החתיכות כולן ואינן מטמאה במגע ולא אפילו באחת מהן. כי לעולם לא יתכן להיות השחוטה כנבילה לטמא במגע ובמשא. וכי היכי כל היכא דלית ליה תובעין לעולם בטל. והא נכסי הפקר לית להו תובעין וא"ר יוחנן בן נורי דקנו שביתה. ופרקינן נהי דקנו שביתה מיבטל לא בטלי ברובה.

אביי אמר לעולם מים ומלח בטילין לגבי עיסה ומתניתין גזירה היא שמא יעשו עיסה בשותפות כיון דידעי כי משאלת מים ומלח העיסה ההיא כרגלי שתיהן כ"ש העושה בשותפות.

רבא אמר תבלין ומלח לטעמא עבידי וטעמא לא בטיל.

דף לט.

כי הנה הוא בעצמו לא נתערב רב אשי אמר זו העיסה מחר מותרת והויא לה דבר שיש לו מתירין ולא בטיל אפילו באלף ר' יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש כלומר נבלעין הן. ואקשינן לר' יהודה מלח לא בטיל והתניא ר' יהודה אומר מים ומלח בטילין בין בעיסה בין בקדרה.

ופרקינן לא קשיא מתניתין במלח סדומית שאינו נימוח במים אלא עד שישחק ברייתא במלח איסתרוקנית.

והתני ר' יהודה אומר מים ומלח בטילין בעיסה ואין בטילין בקדרה מפני רוטבה כלומר בעיסה נבלעו ואינן ניכרין ולפיכך בטלו וברוטב הנה המים ניכרין. ופרקינן הא דתניא בטלין בקדרה ברוטב עבה והא דתניא אין בטלין ברכה:

הגחלת כרגלי הבעלים. אבל שלהבת כגון המדליק מנר לנר וכיוצא בזה כרגלי כל אדם כלומר אין בה ממש לקנות שביתה:

ת"ר ה' דברים נאמרו בגחלת גחלת כרגלי הבעלים גחלת של הקדש הנהנין ממנה מועלין בה וגחלת של ע"ז אסורה והמוציא גחלת לרה"ר חייב והמודר הנאה מחבירו אסור בגחלתו ומותר בשלהבת שלו כלומר מדליק מנרו וכיוצא בו מותר והרי הוא כרגלי כל אדם ואם היא של הקדש לא נהנין ולא מועלין ואם משל ע"ז היא מותרת והמוציא שלהבת ברה"ר כגון שנפח בפיו וכיוצא בזה ודחה השלהבת מרשות היחיד לרשות הרבים פטור וזה פירוש דאדייה א דויי. אבל אם הוציא שלהבת בקיסם שהוא חתיכת עץ אע"פ דליכא בהאי עץ שיעור כדי לבשל ביצה קלה או שפא משחא בחספא פחות ממה שראוי לתתו בין פצים לחבירו או פתילה דולקת וכיוצא באלו חייב ואינו פטור בשלהבת אלא בזמן דאדייה אדויי כמו שפירשתי למעלה:

מתני' בור של יחיד כרגליו.

ורמינהי נהרות המושכין ומעינות הנובעין כרגלי כל אדם והא סתמא קתני דאפי' [של] יחיד וקתני כרגלי כל אדם וא"ל רב נחמן לרבא מתניתין במכונסין כגון מי גשמים בדותיות וכיוצא בהן הנובעין כרגלי כל אדם ושל אנשי העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא.

איתמר מילא מים מבור של עולי בבל ונתנם לחבירו רב נחמן אומר כרגלי מי שנתמלאו לו קסבר בירא דשותפי נינהו ומחלקו נתן לו ורב ששת אמר כרגלי הממלא קסבר בירא דהפקירא הוא והממלא הוא הזוכה בהן.

דף לט:

איתיביה רבא לרב נחמן מהא דתנן בנדרים פרק השותפין שנדרו הנאה זה מזה אמר ראובן לשמעון הריני עליך חרם שמעון המודר אסור אם א"ל הרי אתה עלי חרם ראובן הנודר אסור הריני עליך ואתה עלי שניהן אסורין ושניהן מותרין בדבר של עולי בבל (ואסור) [ואסורין] בדבר של אותה העיר.

אלו הן דברים של עולי בבל הר הבית הלשכות והעזרות והבאר שבאמצע הדרך אלו הן דברים של אותה העיר הרחבה ובה"כ ובית המרחץ והתיבה והספרים ואי אמרת האי בור של עולי בבל דשותפי הוא אמאי מותרין והתנן השותפין שנדרו זה מזה הנאה אסורין ליכנס לחצר ופריק רב נחמן לירד לרחץ בזה הבאר אסור דהא בכל הבאר הוא רוחץ ואסור אבל למלאות מים מתוכו אמרינן כל אחד מחלק שיש לו בתוכו כלומר משלו ממלא.

ואקשינן וסבר רב נחמן שזה המים ששאב הן הן בעצמן חלקו וכי יש ברירה והתנן בשקלים סוף פרק ראשון [ובשחיטת חולין פרק ראשון] ובבכורות פרק אחרון האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה והן שכבר חלקו כדתנן בבכורות פרק אחרון חלקו ולבסוף נשתתפו חייבין בקולבון ופטורין ממעשר בהמה פירוש חייבין בקולבון דכיון דחלקו נעשו כרחוקין ותנן השוקל על ידו ועל יד חבירו חייב בקולבון ופטור ממעשר דכיון דחלקו הרי הן כלקוחות ותנן הלקוח או שנותן לו במתנה פטור ממעשר בהמה.

ושחייבין במעשר בהמה שעדיין לא חלקו וירשו בהמה או קנו ועדיין לא חלקו חייבין במעשר בהמה דתנן קנו בתפיסת הבית חייבין ואם לאו פטורין ופטורין מן הקולבון כי מממון אחד הביאו הסלע כי עדיין לא חלקו כך היתה חובת קולבון אם היו אחים ולא חלקו וקנו מתפיסת הבית (או) [אם] הביאו שניהן סלע פטור מן הקולבון ואמרינן התם בבכורות פטורין בזה ובזה שחלקו בבהמה ולא חלקו בכספים אע"ג דחלקו בהמה גלו דעתייהו דלמיפלג קיימי וליחייבו בקולבון קמ"ל.

ואמר רב ענן לא שנו [אם] חלקו האחין פטורין ממעשר בהמה אלא בזמן שחלקו גדיין כנגד טלאין כו' ורב נחמן אמר אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים וטלאים כנגד טלאים אין אומר זה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך.

והנה רב נחמן לית ליה ברירה ופרקינן אלא דכ"ע באר של עולי בבל הפקירא הוא ובמגביה מציאה לחבירו פליגי רב נחמן סבר המגביה מציאה לחבירו כיון דבשעת הגבהה אדעתא דחבריה קמגבהה לה קנה חבירו וכן שמעתא סלקא בשנים אוחזין

בטלית ורב ששת סבר לא קנה וקי"ל כרב נחמן. ת"ש מי שזימן לו אורחים כו' קתני מיהא אם זיכה להם יוליכו עמהן ופירק רב ששת זיכה שאני.

דף מ.

מי שהיו לו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר לבוא אצלו לא יביאו לו מפירותיו ואם עירב פירותיו כמוהו:

איתמר המפקיד פירות אצל חבירו רב אמר כרגלי המופקדין אצלו ושמואל כרגלי המפקיד. לימא אזדו לטעמייהו דתנן בב"ק בפרק שור שנגח את הפרה אם הכניס ברשות בעל חצר חייב רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור.

ואתמר אמר רב הונא אמר רב הלכה כחכמים ושמואל אמר הלכה כרבי אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לר' עד כאן כו' וכבר פירשנוהו במקומו והא דתנן אם עירב פירותיו כמוהו דשמעינן מינה כרגלי המפקיד אוקמה רב בדיחד להן [קרן זוית] ולא קיבל להיות מופקדין אצלו לפיכך ברשות בעליו עומדין. רב חנא בר חנילאי תלא בישרא בעיברא דדשא והפקידו אצל בעל הבית בערב יו"ט ואתא ביו"ט לגבי רב הונא וא"ל מהו למישקליה ולמיזל היום בתחום שלי א"ל אי אנת תלית ליה בעיברא דרשא מוכחא מילתא דלא אפקדתיה לגבי מריה דביתא ואע"ג דאמר רב כרגלי המופקדים אצלו בכי האי גוונא מודי רב דהוא כרגלי המפקיד. ואי אנת אפקדתיה גבייהו ואינהו תלו לא תשקול. ואקשינן וכי האי גוונא אי אינהו תלו והאמר שמואל שור של פטם כרגלי כל אדם דכיון דמכרזי עליה כל אדם דעתיה עילויה וכ"ש זה שכבר קנה א"ל רבינא לרב אשי ואי הוו איהו תלי שקיל והא"ר יוחנן הלכה כר' דוסא דאמר הלוקח בהמה מחבירו מעיו"ט אע"פ שלא נתנה לרועה אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי הרועה ואוקימנא ברועה אחד א"ל רב אשי לרב כהנא ואי אינהו תלו לא שקיל והתנן השואל כלי מחבירו מערב יו"ט כרגלי השואל. הנה אע"פ שהן ברשות המשאיל כרגלי השואל הן ואסיקנא אלא רב הונא הכי קאמר רב חנא בר חנילאי גברא רבה וטריד בשמעתיה הוא אי איהו תלא גלי דעתיה דכי יהיב סימנא שקיל ליה ולא מסח דעתיה ואי אינהו תלו חייש דלמא מחלפי ליה ומסח דעתיה מיניה:

מי שזימן אצלו אורחין לא יביאו בידם מנות אא"כ זיכה להן במנותיהן מערב יו"ט:

[מתני'] אין משקין ושוחטין המדבריות אבל משקין ושוחטין את הבייתיות.

למה לי למיתנא משקין מילתא אגב אורחיה קמ"ל דלישקי איניש והדר לישחיט מ"ט דכי איכא סירכא משמטא.

ת"ר אלו הן מדבריות שיוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה [ראשונה] בייתיות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום. ר' אומר אלו ואלו בייתיות הן.

דף מ:

אלו הן מדבריות שיוצאות ורועות באפר ואין נכנסות בישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים ומקשינן ומי אית ליה לר' מוקצה כלל דקתני אלו הן מדבריות והא בעא מיניה ר' שמעון ב"ר מר' פצעילי תמרה לר' שמעון מהו ואמר ליה אין מוקצה לר' שמעון אלא גרוגרת וצימוקין בלבד איבעית אימא הני נמי כגרוגרות וצימוקין דמו ואיבעית אימא לדבריו דר' שמעון קאמר וליה לא סבירא ליה ואיבעית אימא לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אין מוקצה לדידכו דאית לכו מוקצה אודו לי מיהא דהיכא דיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה דבייתיות הן ואמרו לו לא מדבריות הן:

תוספתא מי שזימן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות אלא אם כן זיכה להן על ידי אחר מנותיהן מערב יום טוב מה הן מוציאין מבית המשתה חתיכה דקלוסתא וביצה מתובלת ר' שמעון בן גמליאל אומר מקום שנהגו לחלק אגוזים וקליות בעורלם יוליכו בניו ובני ביתו קטנים הולכין עמו לבית האבל ולבית המשתה למקום שנהגו ולא יתן ממנותיו לבנו ולבתו של בעל הבית מפני האיבה. אין חפין ואין מתגרדין ביום טוב אבל מדיחין את הכלים בנתר ושפין כלי כסף בקרקטין. אין חפין את הכלים בנתר ביום טוב. אבל מדיחין אותן במלח ובמורסן בשבת ואין צ"ל ביו"ט. אלו הן המדבריות היוצאות בפסח ונכנסות ברביעה בייתיות כל שלנים בתוך התחום. רבי אומר אלו ואלו היוצאות חוץ לתחום אע"פ שאין נכנסין לתוך התחום אלא משחשכה מותר לשוחטן ביום טוב. ואלו הן מדבריות הרועות באפר לעולם. מיהא שמעינן דכל מידי דחזי לאינש דעתיה עילויה ואפילו הא דאמר רב נחמן עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה קיימא לן כרבי ותורי דרידיא ותמרי דעסקא באנו למחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון הא בהדיא קיימא לן הלכתא כרבי שמעון ואף על פי דביום טוב קיימא לן כרבי יהודה הני מילי כגון נולד ומוקצה מחמת איסורו וכיוצא באלו אבל הני כולו שרי ביום טוב:

הדרן עלך משילין פירות וסליקא לה מסכת ביצה.